

*Kunskap hotar försvinna på AF Kultur Media
Gustav Lindh vill skynda långsamt
Filminspelning ger klirr i kommunkassan*

*Yngvild Aspeli – nyskapare
inom figurteatern*

*Skaffa koll
på din pension!*

Vårt nya namn blir en smärtsam och rolig process

SKA TEATERFÖRBUNDET FÖR scen och film byta namn? På riksstämman 2018 beslutades att vi i förbundsstyrelsen ska lägga fram ett förslag på nytt namn som förbundsmötet 2020 kan ta beslut om. Men varför ska vi göra det – det har ju funkat så bra hittills, och det är ett både känt och etablerat varumärke?

För 125 år sedan bildades Svenska Teaterförbundet vilket gör oss till ett av de äldsta förbunden i sitt slag. Att byta namn har varit uppe många gånger tidigare, men hittills har vi valt mindre ändringar istället för att helt byta. ”Svenska” togs bort i början av 2000-talet och för 10 år sedan lade vi till ”för scen och film”. Men även om ambitionen med det senaste tillägget var att inkludera fler säger de flesta fortfarande bara Teaterförbundet.

När förbundet bildades var vi ett förbund som samlade både teaterchefer och skådespelare. Med dagens ögon var det en udda medlemskombination men det var därför vi tog det namn vi tog. Våra nordiska grannar bildade separata skådespelarförbund och regissörförbund, men vi bildade ett teaterförbund. När sedan cheferna lämnade och vi blev ett mer renodlat fackförbund visade det sig vara ett bra namn då det var brett nog att rymma fler yrkesgrupper. Snart representerade vi alla som arbetade på teatern förutom musikerna som organiserade sig i Musikerförbundet. Sen kom filmen.

Ju mer filmindustrin växte, desto mer specialiserad blev arbetskraften. När sedan tv:n kom började teaterprefixet bli ett problem för rekrytering. Det blev också tydligt att det inte beskrev riktigt bra vilka vi är och vilka områden vi täcker – vi är ju faktiskt ett filmförbund också. Förutom att de som arbetar med film och tv har svårt att förstå hur ”ett teaterförbund” kan ha kompetens att representera dem, har det alltid funnits röster från dans-, cirkus- och operakonsten som också önskat sig ett mer inkluderande namn.

ETT NAMN ÄR INTE BARA ett namn, det är identitet, historia och minnen. Det signalerar vilka vi är och vart vi ska. Vilket namn vi än landar i kommer det vara en delvis smärtsam process att göra sig av med det namn vi haft så länge. Vi är ett fackförbund som är nära våra medlemmar, ofta långt efter det att de slutat arbeta. Medlemskapet är en solidarisk handling gentemot

kollegorna samtidigt som den fackliga gemenskapen är viktig för att vara i kontakt med sitt skrå och sitt konstnärskap. Vilket namn vi än landar i måste vi fylla det med mening och innehåll, nya minnen av människor, möten och förhandlingar. Att överge ett så etablerat namn som vi har kommer inte bli lätt, men det är dags.

Vi behöver ett namn som på ett bättre sätt beskriver vilka vi faktiskt är idag och som inte står i vägen för ett medlemskap för den som arbetar inom våra avtalsområden.

UNDER HÖSTEN HAR vi haft namn-workshops i förbundsstyrelsen tillsammans med representanter från alla yrkes- och lokalavdelningsstyrelser. Målet är att lägga fram ett namn som är så väl förankrat bland medlemmarna så att vi kan ta beslut i juni.

Om förbundsmötet säger ja, kommer sen det roliga arbetet med att fylla det nya namnet med innehåll. Vi verkar inom expansiva medierade branscher såväl som traditionella traderande konstformer. Det nya namnet ska kunna rymma allt det vi är och vara hållbart framåt. I den tid som är och ligger framför oss kommer våra medlemmar vara viktigare än någonsin för att gestalta världen omkring oss. Då ska vi också organisera och företräda alla som arbetar inom våra områden. Jag ser fram emot att leda det arbetet.

Tack till alla förtroendevalda i hela landet för ert fantastiska engagemang under året som gått!

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: **YNGVILD ASPELI**

FOTO: **STAS LEVIN**

SCEN & FILM – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.

Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Måns Clausen, Eleonor Fahlén, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Julia Reinhard, Mika Romanus**.

2 Scen & film nr 7 2019

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se,

webbsida: www.scenfilm.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2019.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

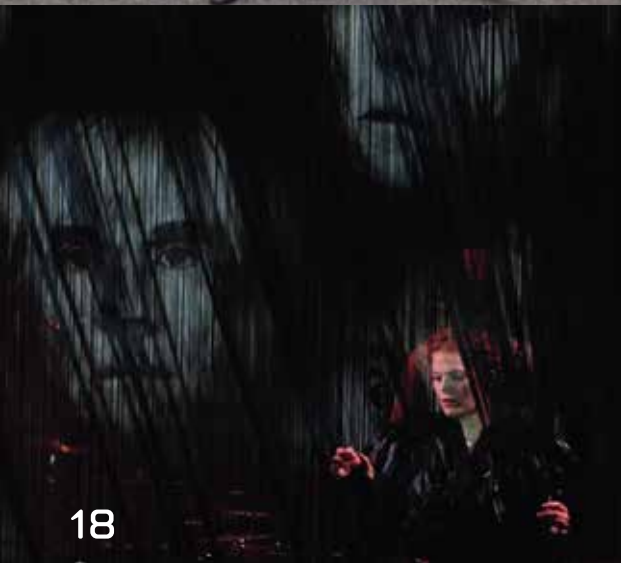
SVERIGES
TIDSKRIFTER

10

12

18

34

Innehåll nr 7-2019

4 MÅNADENS BILD

Skådespelaren Nina Zanjani.

7 STOR ORO FÖR AF KULTUR MEDIA

Farhågor om att branschkunskapen försvinner.

10 INTERVJU: GUSTAV LINDH

Tokhyllade pristagaren Gustav Lindh är överallt.

12 VARJE SATSAD FILMKRONA GER PENGAR TILLBAKA

Så mycket fick Köping och Sala tillbaka i reda pengar.

18 ALLKONSTVERK MED DOCKOR I NATURLIG STORLEK

Norska Yngvild Aspeli på besök vid Internationella figurfestivalen.

24 DANSALLIANSEN UTVECKLAR KONSTFORMEN

"Äldre dansare får en chans att bidra med sin erfarenhet."

29 KRÖNIKA: KARIN WEGSJÖ

Släpp in lite jobbiga mänskliga relationer.

34 VARFÖR JOBBAR DU FACKLIGT?

Sara Fällström på Kungliga Operan.

40 JULHÄLSNINGAR TILL TOMTEN

Nästa nummer kommer den 26 februari

Presstopp den 7 februari

10 Gustav Lindh. Foto: Magdalena Boman.

12 *Tårtgeneralen* i regi av Filip Hammar och Fredrik Wikingsson.
Foto: SF Studios.

18 Yngvild Aspeli. Foto: Stas Levin.
Ur utställningen *Chambre noire*.

34 Sara Fällström. Foto: Micke Lundström.

Lyrisk berättelse med tät

Namn: Nina Zanjani.

Ålder: 38 år.

Yrke: Skådespelare.

Det bästa med ditt yrke: Att jag har har så många yrken i ett.

Aktuell i: Föreställningen *Vi som fick leva om våra liv* på Backa teater och

Dramaten. Samt tv-serien *Hamilton*, premiär första januari 2020.

Kulturupplevelse som inspirerar: Musik är den konstform som inspirerar mig tydligast. Som utvidgar mig själsligt och ger kroppsliga förnimmelser. Så har det alltid varit.

TVÅ HETA SOMMARDAGAR i ett vardagsrum på västkusten. Marit Kapla, aktuell med boken *Osebol*, och pianisten Martin Hederos, som nyligen släppt sitt andra soloalbum *Hymn*, är djupt försjunkna i sina arbete. Martin gör pianokompositioner till Marits berättelser om människorna i *Osebol*. Med Nina Zanjani som regiöga och proppublik jobbar de fram ett sceniskt verk, *Osebol - en föreställning om en by*, som under hösten turnerat runt i landet.

– Det kändes exklusivt att få lyssna till de här lyriska berättelserna från *Osebol* tillsammans med Martins musik. Den täthet och koncentration som fanns i rummet kommer tillbaka till mig när jag ser på fotot som finns i min telefon. Jag tycker mycket om bilden och vill att fler får del av den. Det känns snålt av mig att bara ha den för mig själv.

Nina är uppvuxen på en mindre ort, Gråbo, utanför Göteborg. Och för henne är det lätt att relatera till personer och händelser i den lilla värmländska byn.

Den kör av erfarenheter som finns i diktverket *Osebol* har även paralleller till det hon gör just nu på Backa teater, föreställningen *Vi som fick leva om våra liv*, som ju också är baserad på riktiga människors berättelser.

– I varje liv finns oändligt med poesi. Jag tröttnar aldrig på människors berättelser. Det vardagliga rymmer så mycket som är värdefullt.

Det finns ytterligare ett skäl till att Nina valde denna bild. Marit Kapla är en person som med sitt genuina intresse för filmen värnar de konstnärliga värdena, en fråga som Nina tycker får för lite plats idag.

– För mig är hon en symbol för filmkonsten. Jag förknippar henne med alla de fantastiska filmer jag har sett på Göteborgs filmfestival under hennes tid som festivaldirektör.

MAGDALENA BOMAN

Marit Kapla och Martin Hederos prövar dynamiken i sitt gemensamma scenkonstverk.

koncentration

Ordförande Simon Norrthon på riksstämman 2018.

Teaterförbundet för scen och film kan få ett nytt namn. Just nu pågår arbete med att ta fram ett förslag. Det ska presenteras i juni nästa år då förbundsmötet fattar beslut.

Många förespråkar ett namnbyte på förbundet

VID RIKSSTÄMMAN 2018 tog tre yrkesavdelningar upp frågan om namnbyte i två olika motioner. Efter att motionerna fått bifall har förbundsstyrelsen arbetat med att bereda frågan.

– Sveriges filmregissörer och Skådespelaravdelningen stod bakom den ena motionen. Filmavdelningen bakom den andra. Det gör att representanter för en stor del av förbundets medlemmar föreslår ett namnbyte, säger Mika Romanus, förbundsdirektör.

Orsaken till att namnet ska ses över är att det idag inte synliggör alla yrkesgrupper som finns representerade i förbundet. Namnet kan också missuppfattas vid rekrytering, inte minst bland dem som arbetar med film, tv och media, som lätt får uppfattningen att förbundet främst riktar sig till verksamma inom teater och scenkonst. Namnet förkortas också ofta till Teaterförbundet, både i dagligt tal och av andra organisationer.

– Samtidigt är Teaterförbundet för scen och film ett väl inarbetat begrepp bland beslutsfattare, parter och utövare. Namnet

bygger på en lång tradition vilket inte kan förbises. En grundlig analys måste därför göras innan ett slutgiltigt beslut kan fattas, säger Mika Romanus.

Sedan en tid tillbaka har förbundet anlitat en extern konsult som tidigare arbetat med andra fackförbund kring namn och varumärkesfrågor.

– En viktig del i processen är att den omfattar en bred representation bland medlemmar och förtroendevalda, så att förbundsstyrelsen kan presentera ett väl förankrat namnförslag vid förbundsmötet i juni 2020, säger Mika Romanus.

Teaterförbundet för scen och film bildades 1894 och hette från början Svenska Teaterförbundet.

Namnet har ändrats flera gånger sedan dess. Senast 2012 då namnet Teaterförbundet ändrades till Teaterförbundet för scen och film.

Målet var även då att synliggöra fler yrkesgrupper som finns bland förbundets mer än 8 400 medlemmar.

PETER REHNFELOD

BAROMETERN

Känner du till att förbundet diskuterar att byta namn?

"Nej, problemet är att unga inte känner till sina rättigheter"

Rasmus Ericksson, platschef inom film, Skåne:

– Nej, det visste jag inte. Är inte det en icke-fråga? I mina ögon är det betydligt viktigare att vi får en fungerande filmbransch. Budgetarna är fortfarande för snäva, och folk jobbar halvt ihjäl sig under filminspelningar. Gång på gång ser jag hur de som är mest utsatta, de nytilkomna assistenterna, inte har koll på sina rättigheter. Det centrala är att unga idag knappt vet vad ett fackförbund är.

"Nej, men vad spännande, namnet måste bli mer inkluderande"

Emelie Wahlman, dansare, Stockholm:

– Nej, men vad spännande, undrar vad det kommer att bli! Jag antar att det har att göra med att namnet ska kännas mer inkluderande, för till exempel filmarbetare. Ett namn är det man hör, så det är klart att det är viktigt med ett inkluderande namn. Många medlemmar jobbar ju inom flera områden, och namnet måste kännas relevant. Jag tror det är bra att jobba med tydlighet, ett namn som ger signaler om vilka som ska innefattas. Hellre det än något catchy.

"Ja, det kan bli problematiskt, men jag tror också det kan vara en fördel"

Moa Viltok, scenmästare, Göteborg:

– Ja, jag vet att det diskuterades mycket när medlems-tidningen ändrade namn, men viste inte att det var aktuellt att byta namn på förbundet just nu. Teaterförbundet är ett väl inarbetat namn både mot arbetstagare och arbetsgivare. Klart att det kan bli problematiskt och mycket jobb med att implementera något nytt men jag tror också att ett mer inkluderande namn kan vara till en fördel.

Fråga i förra numret:
Jobbar arbetsgivare proaktivt med trakasserier?

Nej 33 %

Ja 67 %

Känner du till att förbundet diskuterar att byta namn?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se
eller www.scenfilm.se

Stora nedskärningar på AF Kultur Media

AF Kultur Media tvingas skära ner och ändra arbetssätt. Personliga möten med arbetssökande ersätts med självservice på nätet. Nu är oron stor för att myndighetens kunskap om scen och film är på väg att försvinna.

STORA FÖRÄNDRINGAR HAR påverkat Arbetsförmedlingen det senaste året. Bakgrunden är den budget från 2018 som M och KD röstade igenom i riksdagen med stöd från SD. Besparingar har medfört varsel av 4 500 medarbetare och en ny politisk inriktning. Allt sammantaget har fått stora konsekvenser för både kontorsnätet och organisationen.

– Nu trasas branschförmedlingen Arbetsförmedlingen Kultur Media sönder. Handläggarens yrkesroll förminsas från att vara coachande och vägledande till snabba och förenklade svar utifrån Arbetsförmedlingens tjänsteutbud. Det sker inte alls utifrån branschkunskap, varnar Harry Tuomenoksa och Elisabeth Vollmer, arbetsplatsombud för Statstjänstemännen på AF Kultur Media i Stockholm i en debattartikel i tidningen Arbetet. Till sammans med övriga anställda ser de nu hur privata företag ska ta över deras arbete att träffa arbetssökande.

– Det sorgliga är att Arbetsförmedlingen Kultur Media fungerade bra. Vi kan inte längre leverera och den organisation som byggts upp är inte anpassad för det heller, konstaterar Harry Tuomenoksa och Elisabeth Vollmer.

Även bland kulturarbetare och organisationer finns det farhå-

gor för att kunskaper om arbetsvillkoren inom kultur och media försvinner. Kevni Zulal, enhetschef på AF Kultur Media, ser dock att samarbetet med branschens aktörer fortsätter.

– AF Kultur Media har en dedikerad sektion som jobbar med bransch- och arbetsgivaruppdraget. Sektionen hämtar in information genom täta möten och nätverk. Vi skapar mötesplatser i form av auditions med mera. Vi jobbar systematiskt med kunskapsöverföring genom att bjuda in olika delar av branschen. Vidare har vi täta avstämningar med branschföreträdare om utbildningar och kriterier, säger han

Hur ska samarbetet med Teaterförbundet för scen och film att se ut framöver?

– Teaterförbundet är en av våra viktiga samarbetsparter och finns representerat i våra branschråd. Vi kommer fortsätta att utbyta erfarenheter, ta in information och stötta varandra. Vi har löpande avstämningar både på handläggarnivå och chefsnivå, säger Kevni Zulal.

Enheten Kultur Media har hittills fått sin budget minskad med 40 procent. År 2021 förväntas förändringen av hela Arbetsförmedlingen vara slutförd.

PETER REHNFIELDT

EU-rapport visar ojämställd filmvärld

Andelen filmer som görs av kvinnor ökar ytterst långsamt i Europa. De står idag för knappt en femtedel av den totala produktionen. Men Sverige ligger högre än andra länder. Det visar en rapport från Europarådet.

UTVECKLINGEN GÅR i maklig takt. Mellan 2003 och 2017 ökade de kvinnliga regissörernas andel inom den europeiska långfilmsproduktionen från 15 till 19 procent. Under den här femtonårsperioden stod kvinnorna i genomsnitt för 17 procent av produktionen.

Män regisserade 80 procent av långfilmerna, och tre procent gjordes av både män och kvinnor.

Det framgår av en rapport från det Europeiska audiovisuella observatoriet hos Europarådet i Strasbourg.

– Målet har varit att mäta obalansen mellan könen inom filmproduktionen, skriver rapportören Patrizia Simone.

Hon analyserar däremot inte orsakerna till varför utvecklingen går så långsamt,

och inte heller varför det existerar stora skillnader mellan länderna i Europa. Nederländerna och Sverige ligger till exempel en bra bit över genomsnittet, där görs drygt 30 procent av filmerna av kvinnor. Frankrike är det land där kvinnor i renatal har producerat flest filmer. Nästan en femtedel av alla europeiska filmer som är gjorda av kvinnor, är franska. Men det beror enbart på Frankrikes stora filmproduktion, och inte på en hög jämställdhet.

Patrizia Simone konstaterar också att en och samma kvinnliga filmregissör i allmänhet gör färre filmer, än sina manliga kollegor.

Men skillnaderna mellan män och kvinnor handlar också om genre. 25 procent av dokumentärerna, som gjordes mel-

lan 2013 och 2017 hade en kvinnlig regissör, mot bara 15 procent av spelfilmerna, och 11 procent av de tecknade filmerna.

Av alla filmer som gjordes av kvinnor 2017 var 42 procent dokumentärer.

Några spelfilmer med kvinnliga regissörer har utmärkt sig som blockbusters under de 15 åren 2003 till 2017. På spaning med *Bridget Jones* (2004) av Beeban Kidron står högst på tio-i-topp-listan, med 20,4 miljoner sålda biljetter, följd av *Bridget Joneses baby* (2016), av Sharon Maguire, med 18 miljoner betalande åskådare. På tredje plats bland kassasuccéerna regisserade av kvinnor, ligger Phyllida Lloyd's *Järnlady* (2011) med en publik på nästan 6,4 miljoner.

ANNA TRENNING-HIMMELSBACH

Scen & film nr 7 2019 7

Gratisjobb i fokus på filmcocktail

Är du gratis, lille vän? Vid årets filmcocktail samtalande filmregissören Karin Wegsjö, manusförfattaren Ida Kjellin och Daniel Chilla, 1st AD om obetalt arbete vid filmproduktioner.

DRAMATIKERFÖRBUNDETS ordförande Pia Gradvall, som höll i samtalet, konstaterade att alltför få förstår vilket arbete som ligger bakom att göra en pitch, eller att arbeta fram ett synopsis och att det krävs flera versioner fram till ett färdigt manus. Inte bara producenter utgår från att konstnärliga utövarer, som brinner för sitt jobb, ska ställa upp och arbeta gratis i vissa lägen. De förväntningarna finns även i den statliga kulturpolitiken, exempelvis hos Kulturrådet.

– Syns vi inte, finns inte arbetet. Hur bryter vi då den cirkeln, undrade hon.

– Jag har som regel att alltid ta ut en liten summa för sådant som är obetalt arbete. För även om det är en oansenlig peng så blir posten tydlig i budgeten. Gör jag

sedan mitt jobb bra, kanske producenten börjar räkna med att denna post får ta större utrymme framöver. Vi måste vara tydliga med det jobb vi gör, sa Daniel Chilla.

ATT GÅ MED i och ta hjälp ifrån facket är också en väg framåt, konstaterade manusförfattaren Ida Kjellin:

– Att få sitt kontrakt granskat innan det skrivs under är en trygghet. Som ung och ny i branschen är man tacksam över att få jobb. Man märker inte om det saknas regleringar i paragrafer, som att det ska göras en uppföljare om tre år men att rätten till att få del av Copyswede-pengarna inte finns med. Det finns många kryphål. Det är viktigt att läsa igenom kontraktet noga.

Ytterligare ett sätt att mota bort gratis-

arbete är att ordna bra nätverk kring sin yrkesroll, konstaterar Daniel Chilla som ingår i ett för 1st AD.

– Jag var med i en SVT-produktion där 12 av 24 teammedlemmar på plats var praktikanter. Vi jagar bomullsplockare i Indien, men har inte koll på våra egna svenska pengar. Vi måste hålla rent i hela kedjan när skattemedel finns med i finansieringen, sa Daniel Chilla.

Göran du Rées, en av ordförandena i Sveriges filmregissörer, påpekade att när filmerna är gjorda och hamnar på festivaler får regissören inte ett öre i lön fastän hen förväntas resa runt till festivaler under två år. Också detta måste definieras i kontrakt och betraktas som framtida kostnader när en budget görs. MAGDALENA BOMAN

Magdalena Boman

Frigiven Oleg Sentsov mottog Sacharovpriset

Ett år efter att den ukrainske filmaren Oleg Sentsov fick Sacharovpriset fanns han slutligen på plats i Strasbourg för att ta emot utmärkelsen.

PRISER FRÅN Europaparlamentet ges till personer och organisationer som försvarar mänskliga rättigheter. Det har delats ut sedan 1988 då det gick till dels Nelson Mandela, dels den ryske dissidenten Anatolij Martjenko.

Att det dröjt ett år för Oleg Sentsov att ta emot priset beror på att han dömts till 20 års fängelse i Ryssland för förbered-

se till terrorism. En process som Amnesty beskrivit som "en orättvis rättegång i en militärdomstol". Det egentliga skälet var Sentsovs engagemang i Majdanrörelsen och mot den ryska ockupationen av Krim. I september i år frigavs han efter fem år i en fångutväxling. Vid den efterföljande presskonferensen i Europaparlamentet fick Oleg Sentsov frågan om vilket ansvar konstnärer och filmskapare har för att försvara mänskliga rättigheter.

– Jag är inte främst en aktivist för mänskliga rättigheter utan kämpar mot ett system som gör människor olyckliga, svarade Sentsov.

Konst och film är en del av en mjuk makt som förmedlar frågor vi står inför.

– En del av mitt jobb är att försvara det mänskliga, men mitt filmskapande har inte med det att göra. Den film jag gör är

Sentsov fängslades för sitt engagemang mot ockupationen av Krim men släpptes efter en fångutväxling.

inte användbar ur vare sig ett politiskt eller socialt perspektiv.

På ytterligare en fråga om konstnärens roll och ansvar för det som händer i samhället svarade Sentsov kort:

– Jag gör inte film med politiska avsikter och mina filmer kommer inte vara relaterade till politik.

Oleg Sentsov långfilmsdebuterade 2011 med *Gámer* som handlar om Alex som växer upp med sin mamma och tillbringar det mesta av sin tid på en datorspelsklubb i den ukrainska byn där han bor. Han drömmer om att bli världsmästare och att det ska lösa de krav och förväntningar som finns på honom. Dokumentären *The Trial* från häromåret handlar om rättegången mot Sentsov.

Sacharovpriset är på 50 000 euro, drygt en halv miljon kronor. GERT LUNDSTEDT

I mitten av november samlades fackförbund från hela Latinamerika i Mexiko City för att diskutera jämställdhet och sexuella trakasserier inom teater- och filmindustrin.

Lina Rosengren

Ökat intresse för trakasserier inom latinamerikanska fack

DET ÄR ANDRA gången som UNI MEI, anordnar en sammankomst på temat sexuella trakasserier i Latinamerika.

– Första gången vi sågs var det många, som saknade förståelse för problematiken. Många män ifrågasatte att ett visst språkbruk, eller en viss typ av beröring var att betrakta som sexuella trakasserier, säger Veronica Fernández Mendéz, chef för jämställdhetsfrågor på UNI MEI.

Men under årets seminarium märks inget av detta. Deltagarna lyssnar uppmärksammat när kollegor från andra länder delar erfarenheter och arbetsmetoder. När de delas in i grupper för att diskutera hur sexuella trakasserier och kvinnoförtryck kan ta sig uttryck på arbetsplatsen är engagemanget stort. Flera grupper redovisar uppgiften genom att spela upp scener från arbetslivet. I en av scenerna pressas en ung, osäker skådespelerska att ta av sig kläderna vid en casting. I en annan scen förklarar en manlig tekniker varför han inte vill jobba med en kvinnlig assistent: ”Hon inte kan

lyfta tunga saker.” Scenerna möts av skratt och igenkänning.

Med på seminariet finns Teaterförbundets representant Lisa Lindén. Hennes bild av seminariet är positiv.

– Det är en väldigt bra stämning. Vissa länder, som Chile och Argentina, har kommit längre i sitt arbete, men de som inte kommit lika långt samlar erfarenheter. Hittills har fokus legat på enskilda individers upplevelser. Det vore intressant att fördjupa samtalet om strukturer och gemenskapen, frågor som diskuteras i Sverige.

Vilka andra skillnader ser du om du jämför med Sverige?

– Retoriskt finns många skillnader. I Latinamerika finns en stark machokultur och könsrollerna är mer fasta än i Sverige. På den här kontinenten finns kanske det jag skulle kalla en särartsfeministisk hållning, inställningen tycks vara att man ”inte vill bli som männen, utan bara få jobba ifred och ha samma rättigheter”. Det har förmodligen att göra med att det

finns få kvinnor i maktpositioner. Då måste man ha den här retoriken för att inte bli helt avfärdad. En annan skillnad är att samhällsklimatet är hårdare med längre arbetsdagar och lägre löner. Det gör nog att många fackförbund kan tycka att det finns ”viktigare” frågor att ta upp innan man lyfter jämställdhetsfrågan, lite som det var i Sverige förr. Det är synd eftersom det bästa vore att baka ihop de här frågorna.

LINAROSENGREN

- Seminariet UNI MEI – Panartes – Mexico anordnas av UNI MEI, en del av UNI GLOBAL som är en global paraplyorganisation för fackförbund inom flera branscher. UNI MEI samordnar fackförbund inom kultur- och underhållningsindustrin.
- Seminariet delfinansieras av de svenska fackförbunden genom Union to Union.

Kulturens budget minskar i kommunerna

Myndigheten för kulturanalys nya rapport, *Kulturens geografi*, belyser nya utmaningar för utövare av kultur i svensk glesbygd.

I *Kulturens geografi* har man kartlagt kulturutbudet i 290 kommuner under perioden 2013 – 2017. Rapporten visar bland annat på att landsbygskommunerna har blivit mer beroende av några få enskilda aktörer för sin verksamhet, vilket skapar en sårbar situation.

– Försämrade förutsättningar för bibliotek, studieförbund, scenkonstens turnerande verksamhet och civilsamhällets verksamheter kan få betydande konsekvenser för kulturutbudet på landsbygden, kommenterar Sverker Hård, myndighetschef på Kulturanalys, rapporten. Hela rapporten går att läsa på www.kulturanalys.se

Trender och tendenser inom media – hur påverkar de skådespelare?

Hör branschernas nyckelpersoner framtidsspana om film, tv, radio, podd och ljudbok.

Karin Stjärne – vd för Endemol Shine Nordics

Emma Janke – journalist och producent på Ljudbang

Rickard Källqvist – grundare och vd för Earselect

Datum 13 januari, kl. 13.00-16.00, Stockholm.
Mer info och anmälan www.teateralliansen.se

”Jag vill skynda långsamt för att hålla länge”

Bara 24 år gammal är Gustav Lindh redan med i ett Oscarsbidrag, den tokhyllade filmen *Hjärter dam*. På tv kan han just nu ses i *Älska mig*.

Gustav – årets mottagare av Såstaholms pris till höstsols minne är överallt just nu.

Gustav Lindh

Född: 1995 i Västerås.

Utbildning: Teaterhögskolan i Malmö (gick ut 2017).

Skådespelardebut: Som Elias i fantasyfilmen *Cirkeln* 2015 (regi: Levan Akin).

Aktuell i: Som Aron i tv-serien *Älska mig* i regi av Josephine Bornebusch samt spelar just nu in säsong 2.

På gång: *Top Dog* (regi: Alexej Manvelov), *Björnstad* (Fredrik Backmans bok som HBO-serie), norska kortfilmen *Veggdyr* (regi: Marlene Lyngstad) och ett ännu hemligt projekt.

KOLSVART NOVEMBER, men på Såstaholm hotell och konferens är det redan julpyntat. Och den som lyser upp mörkret är en av Sveriges mest lysande stjärnor just nu: Gustav Lindh, heter han.

Nu står han på den lilla tillfälliga scenen i matsalen och tar emot ett fint pris "... för att han med osedvanlig skärpa och känslighet övertygar starkt i rollen som Gustav i *Hjärter Dam*, Danmarks hyllade Oscarsbidrag där han spelar en av huvudrollerna, den 17-årige Gustav som förförs av sin styvmamma (Trine Dyrholm)".

– Jag är superstolt och glad. Det var så mycket kärlek i rummet, det var helt överväldigande. Men ett sådant ståhej för lilla mig! säger Gustav Lindh upprymt ödmjuk när vi dagen efter hörs om prisutdelningen.

I priset ingår att få inreda ett hotellrum på Såstaholm. Gustav Lindh funderar inte helt otippat på att, i likhet med Joel Kinnaman 2009, köra ett filmtema.

– En av mina favoritregissörer är Luca Guadagnino. Jag vill bara vara i en av hans filmer! Särskilt *Call me by your name* och *A*

bigger splash har en avslappnad och såsig "vibe" som jag tänker ska prägla rummet.

För de 50 000 kronor som också tillkommer – och som ska användas för personlig utveckling – har han ännu inga bestämda planer, men bedyrar att de ska investeras i hans fortsatta resa som skådespelare.

TEATERHÖGSKOLAN I MALMÖ sökte Gustav Lindh till när han fortfarande gick i trean på gymnasiet – och kom in, på första försöket.

– Jag lärde mig jättemycket av de åren, jag minns att det var som att springa in i en helt ny värld. Jag kom ju in så ung. Allt var så annorlunda mot min uppväxt i fotbollsomklädningsrummet.

Han beskriver sig själv som väldigt emotionell, men att scenkolan gav honom verktyg för att hantera det på rätt sätt.

– Jag hörde någon säga att "nu får ingen förstöra dig på scenkolan för du har en fin nerv som inte får fördärvas", så första tiden var jag livrädd att spela över.

Magdalena Böman

Sin praktik gjorde han på Uppsala stadsteater, i Sunil Munschis uppsättning av *Den goda människan i Sezuan* (2016), där han spelade flera roller. Därefter fick han huvudrollen som Skorpan i Ronny Danielssons *Bröderna Lejonhjärta*.

”Gustav Lindhs Skorpan och Peshang Rads Jonatan ... bär varandra genom kampen, sorgen och tvivlet, till modet att möta det okända”, skrev SvD i en recension. När han sökte in till teaterhögskolan hade han film i siktet och första rollen fick han i Levan Akins *Cirkeln*, redan under studietiden.

Idag är han en av våra mest anlitade filmskådespelare, just nu aktuell som Aron i Josephine Bornebuschs tv-serie *Älska mig*, och till våren 2020 i tv-serien *Top dog*, baserad på Jens Lapidus böcker. Alltmedan *Hjärter Dam* alltså skördar lagrar världen över.

NÄR #METOO OCH #tystnadtagnning drog in över Sverige 2017 hade Gustav Lindh just gått ut teaterhögskolan. Det fick honom att aktivt börja fundera över mansrollen på scen och i film. Han såg hur branschen var full av machomän som han själv inte kunde

identifiera sig med, men att många i hans generation nu står upp för andra ideal.

– Jag vill göra vad jag kan för att stå upp för en ny typ av man och skådespelare. Men när jag kom in på teaterhögskolan som 18-åring hade jag inga genusglasögon. Jag lärde mig mycket om strukturer där. De åren var väldigt omvälvande, omtumlande – att få det uppvaknandet. Och jag är tacksam för att jag fick det så tidigt. Men man måste fortsätta att vara vaksam, lyhörd.

Vad gör du om Hjärter dam vinner en Oscar?

– Då kommer jag ringa min syrra och bara skrika! De senaste tio åren har jag suttit och tittat på Oscarsgalan och drömt. Att få spela en av huvudkaraktärerna i ett danskt Oscarsbidrag, och med hela det mottagandet som blev, det har varit utomkroppsligt!

Hur ser du på din karriär och framtiden?

– Att jag ska skynda långsamt, för att hålla länge. Jag siktar på att springa ett maraton nu och inte sprinta fort så att folk tröttnar på mig. Det ska bli spännande att se vad som händer. Jag är på en bra plats just nu – och har väldigt kul!

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Film – en guldgruva för inspelningsort

*Vad betyder det för en ort om en filminspelning kommer dit? Vad genererar det i form av pengar, så kallad spend? Scen & film dyker ner i spelfilmen **Tårtgeneralen** och dess hemort Köping. Och i den fiktiva platsen Silverhöjd, eller Sala som staden egentligen heter, i dramaserien **Jordskott**.*

Moa Gammel i SVT:s dramaserie *Jordskott*.

FILMBERÄTTELSE MED koppling till en verklig plats kan innebära att orten eller regionen exponeras för en stor publik. De svenska Millennium-produktionerna genererade till exempel, dryga tre miljoner besök, endast på bio. Men enligt en rapport från 2011, förväntades värdet av att regionen exponerades i filmberättelserna ge minst en miljard kronor tillbaka till Stockholm. I den räknade man även med att turisttillströmningen mellan 2009 och 2013 skulle bidra med ytterligare en halv miljard kronor. Marknadsföringseffekterna är väldigt stora, menar filmkommissionär Mia Uddgren på Film Capital Stockholm, som vid pressstopp var på väg till ett stort filmturistseminarium i London.

Oavsett exakt summa, är det solklart att en filmberättelse ger en stad eller en region kulturella resurser och gynnar många delar av näringslivet och samhället.

Det som i filmsammanhang kallas för spenden, är alltså det som varje satsad krona ger tillbaka till orten, i form av direkta och indirekta effekter av en filminspelning.

– Vi räknade ut spenden för den amerikanska produktionen

The girl with the dragon tattoo, Sony gjorde av med 320 miljoner kronor under inspelningen här i Sverige, säger Mia Uddgren.

NÄR FÖRSTA SÄSONGEN av *Jordskott* (2015) spelades in i Sala, satsade staden inte en enda krona i själva produktionen. Men den direkta följden av att produktionen fanns där under närmare ett år, blev att staden fick in mellan 12 och 14 miljoner kronor.

– Hade vi lagt in egna pengar i produktionen skulle vi förmodligen fått tillbaka det femfaldigt, menar näringsutvecklare Carina Eriksson i Sala.

Antalet gästnätter ökade med 40 procent under inspelningsperioden men också efteråt. Det blev en jätteeffekt, menar Carina Eriksson.

– Folk bodde ju här under hela inspelningen, och det kom tillresande i efterhand. Hela staden lyfte på ett härligt sätt. Folk från europeiska länder, som Österrike och Holland, ville ha fotspårsturism så vi gjorde kartor. Det höll i sig under ett par år. Men

eftersom det var en SVT-produktion kunde vi inte marknadsföra *Jordskott* hur som helst, som vi hade velat. Så trots att vi inte var aktiva i processen att marknadsföra gav dramaserien väldigt mycket tillbaka till oss, säger Carina Eriksson.

Produktionen anlätade lokala företag för att hyra tjänster och teknik, de hade folk från orten anställda i teamet. Och produktionen lämnade rekvisita som de använt i första säsongen, dockor och annat som staden gjorde en utställning av.

Den utställningen använde sig Sala av när även säsong 2, som spelades in på Gotland och i Stockholm, gick på SVT. Sala har sin silvergruva, med *Jordskott* fanns det ytterligare ett skäl till att åka dit.

PRODUCENTEN FILIP Hammarström konstaterar att inspelningen innebar ett rejält lyft för staden ekonomiskt men också i form av ett symboliskt kapital.

– Mycket handlar också om stolthet. Alla går till jobbet, och bakom jobbet finns människor, som vill berätta för sin fru, sin

man, sina barn och arbetskamrater att det var här serien spelades in. Pengar är en sak, men stoltheten över något är minst lika viktigt, säger Filip Hammarström.

Sala brukar ringa Filip Hammarström med jämna mellanrum och fråga om produktionsbolaget inte ska göra en tredje säsong på plats.

– Vi skulle gärna se att de spelade in en säsong till här. Många har sagt att de i säsong två saknade musiken, skogen och landsbygden som fanns i den första. Och vi hoppas på en tredje säsong där manuset åter skrivs om till Sala, säger Carina Eriksson.

SALA SER KÖPING där *Tårtgeneralen* spelades in, som en kompisort. Staden lade in en miljon kronor i produktionen och det lokala näringslivet fick tillbaka cirka 5,5 miljoner kronor på grund av inspelningen.

– Det var den uppenbara effekten av inspelningen. Då har vi inte räknat på marknadsföringseffekterna av filmen. Men eftersom det är en film som handlar om Köping och spelas in i här blev

Bild ur *Tårtgeneralen* (2018) med Mikael Persbrandt som karaktären Hasse P. Regi: Filip Hammar och Fredrik Wikingsson.

effekten närmast dubbel, säger Camilla Nilsson på näringslivsenheten.

TÅRTGENERALEN ÄR FILIP HAMMARS och Fredrik Wikingssons långfilmsdebut och baserar sig på deras gemensamma roman med samma namn. Filmen utspelar sig på 80-talet, efter att SVT:s *Rekordmagasinet* och Jan Guillou utnämnt Köping till en av Sveriges tråkigaste städer. Som motdrag bestämmer sig karaktären Hasse P, spelad av Mikael Persbrandt, för att göra världens längsta smörgåstårta, för att därmed kunna skriva in Köping i Guinness Rekordbok. Filmen hade premiär 2018 och fick runt 300 000 biobesökare.

Budgeten låg på 34 miljoner kronor. Även i Köping förekom fotsparsturism, folk från andra nordiska länder kom på besök.

– Det roligaste av allt var att se hur en stolthet växte i staden. För det hände någonting i vår folksjäl efter att vi nominerats till Sveriges tråkigaste stad. Vi fick en revansch med filmen. Otroligt mycket folk ställde upp under inspelningen. De sprang hem och letade i sina förråd efter 80-talsgrejer. Någon visste att det fanns

en morbror som hade en gillestuga som inte blivit renoverad sedan 1982. På en liten ort känner alla varandra. Det fungerade så bra, säger Camilla Nilsson.

Ytterligare effekter av *Tårtgeneralen* är att andra filmproduktioner också hittat till staden. Bland annat har en holländsk deckarserie spelats in i Köping.

– Staden har blivit placerad på kartan. Titt som tätt får vi förfrågningar om inspelningar, delar eller hela. Det är så roligt, Film Capital Stockholm har hjälpt och oss vi har lärt oss massvis. Numera har vi också en filmfond på plats, förhoppningsvis får vi in lite mer pengar och kan gå in och medfinansiera film. Ambitionen är att få igång detta till nästa år, säger Carina Nilsson.

I VÄSTRA GÖTALAND, som i år satsat på att införa regionala produktionsrabatter, brukar Film i Väst räkna med att varje satsad krona vid en filminspelning ger 2,2 tillbaka till orten och regionen. Då är inte marknadsföringseffekter inräknade. Men de regionala rabatterna är givetvis till för att locka produktioner dit.

– Snittet ligger annars runt 3,5. Vårt minsta krav är ett till ett,

SF Studios

att pengarna återinvesteras. Men i år har vi gjort en pilot med den regionala produktionsrabatten. Det blev *Irene Huss reboot* som kvalificerade sig till rabatten. Produktionsbolaget hade valet att åka till Rumänien eller Ungern, men när de började räkna på allt, ändrade de sig. När så stora produktioner ska flytta sin verksamhet från ett territorium till ett annat blir det kostsamt. De räknar med att spendera 40 miljoner kronor på plats här, och att sju gånger insatsen kommer tillbaka till region, säger Mikael Fellenius, vd för Film i Väst.

Film i Väst har fått förnyat förtroende av politikerna i Västra Götaland och ska fortsätta med piloten också 2020, i samma omfattning, det vill säga med sex nya miljoner för nästa år.

– Vi får se hur regionen resonerar när de nationella produktionsrabatterna kommer på plats. Jag säger alltså när, och inte om. Först då vet vi hur regionen ställer sig till fortsatt stöd, säger Mikael Fellenius.

MAGDALENA BOMAN

Fakta om Jordskott och Tårtgeneralen

Spend är det som varje satsad krona i en produktion ger tillbaka till en ort eller en region. I det ingår exempelvis boende, transporter, catering, inhyrd personal samt hyra av teknik och anläggningar.

Tårtgeneralen

Inspelningstid: 2 månader
Teamstorlek: 35 st
Köpings insats: 1 Mkr
Redovisad spend: 5 Mkr
Total budget: 34 Mkr

Jordskott

Inspelningstid: 7 månader
Teamstorlek: 50 st
Salas insats: 0 kr
Redovisad spend: 10 Mkr
Total budget: 79 Mkr

Filmen följer pengarna

Var tredje svensk spelfilm och varannan dramaserie spelas i dagsläget in i andra länder som kan erbjuda olika slags rabatter för filmproduktioner. Sverige är ett av få länder i Europa som inte har infört produktionsrabatter.

Politiker lägger sig allt oftare i konsten

Principen om armlängds avstånd har hamnat på tapeten. Susanna Dahlberg, vd på Regionteater väst och inbjuden på ett Klys- möte i Malmö, konstaterar att en absolut definition av begreppet saknas.

DEN SENASTE TIDEN har flera sverigedemokratiska politiker på olika nivåer gjort utspel som antytt att partiet vill detaljstyra konsten och kulturen. SD-ledda Sölvesborg har beslutat att konsten som kommunen köper in ska vara tidlös och klassisk snarare än samtida och utmanande. I Täby försökte en politiker från SD stoppa ett författarsamtal om transfrågor.

Principen om armlängds avstånd betyder i korthet att politiken ska skapa förutsättningar för kultur och konst men avstå från att styra innehållet. Den växte fram i Storbritannien efter andra världskriget då man ville hitta ett sätt att hindra konsten från att bli ett statligt propagandaverktyg igen.

Men hur fungerar principen i praktiken?

Susanna Dahlberg, vd på Regionteater väst, har i en masteruppsats på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet undersökt frågan. På Klys konferens *Kulturskaparnas framtid* i Malmö i november berättade Dahlberg att hon själv har varit med om att en föreställning har kritiserats från politiskt håll.

I sin studie har hon djupintervjuat bland annat konstnärer, politiker och tjänstemän. Hennes mest slående upptäckt var att det inte finns någon absolut definition. Däremot var de flesta rörande

överens om att armarna har blivit kortare, det vill säga att politiker allt oftare vill lägga sig i.

– Ibland tycker jag att vi i branschen har låtsats vara mer fria än vad vi är, sa Dahlberg.

Hon menade också att principen om armlängds avstånd blir ett sätt att hantera paradoxer. Man vill att konsten ska vara fri, samtidigt som man vill att den ska verka för exempelvis jämställdhet – två strävanden som ju egentligen går på tvärs med varandra.

I DET EFTERFÖLJANDE panelsamtalet efterlyste Sofia Lenninger, som nyligen tvingades bort från posten som kultur- och bibliotekschef i Sölvesborg, en livligare debatt om de här frågorna.

Susanna Dahlberg påpekade att många hon pratat med utanför kulturvärlden tycker att det är rimligt att politiken som beviljar stöd till konst också är med och styr över dess innehåll, precis som företagsägare bestämmer över sin verksamhet.

– Genom att inte diskutera kulturpolitik tror jag att många människor fått för sig att detta inte är en viktig fråga, sa Dahlberg.

FILIP YIFTERSVENSSON

Nya namn i normkreativa arbetsgruppen

Skådespelaren Simon Rodriguez och sångerskan Lina Forsberg ingår sedan i november i Teaterförbundet för scen och films normkreativa arbetsgrupp, NKA.

ENGAGEMANGET FÖR mångfald och jämställdhet har ökat de senaste åren. Inte minst inom scen och film. Den normkreativa arbetsgruppen, NKA, verkar för att alla ska behandlas lika i branschen, oavsett kön, bakgrund, trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder, uttryck eller ålder.

– Jag är nu med i NKA för att arbetet med jämställdhet och representationsfrågor hela tiden måste vara aktivt och drivande. Jag har länge arbetat med de här frågorna och extra intressanta blir de i relation till den bransch som jag själv är verksam i, säger skådespelaren Simon Rodriguez.

– För mig är engagemanget i NKA ett

sätt att försöka bidra till en bättre framtid där alla ges samma möjligheter, säger sångerskan Lina Forsberg.

Hittills har NKA arrangerat en rad seminarier, debatter och möten på bland annat Sconkonstbiennalen, Bibu, Giff och Pride.

– Mångfalden inom scen och film har oerhört långt kvar. Det är klart positivt att vi idag ser fler icke-vita personer i större och bärande roller. Men så länge det är undantag i en annars väldigt homogen bransch kvarstår problemen. Det handlar inte heller bara om skådespelarna utan om alla funktioner inom scen och film, som teaterchefer, regissörer, castare, scenografer med mera, säger Simon Rodriguez.

Han har tidigare bland annat medverkat i Stadsteatern Kulturhusets *Krilon* och *The Laramie Project*. I februari syns han i *Sherlock Holmes – det vita hjärtat*.

Lina Forsberg ingår i Kompani Dagg som sedan 2015 producerat de turnerande föreställningarna *Bröderna Sjöström*, *I vår sånglåda* och *Barnens Allsång* med Bröderna Sjöström & Sjömansorkestern.

Tillsammans med de övriga representanterna i NKA sätter de nu igång med att planera olika arrangemang för frågor om mångfald och jämställdhet under scen- och teateråret 2020.

PETER REHNFELOT

Svenska biografier får dela på drygt 13 miljoner

Biografier på 120 orter i Sverige har fått 13,2 miljoner kronor att dela på. Det skriver Svenska filminstitutet i ett pressmeddelande.

Utvecklingsstödet har varit ett särskilt uppdrag från kulturdepartementet som löper ut 2019. Syftet har primärt varit att biograferna ska kunna nå en större publik genom att öka filmutbudet, och därmed också intäkterna.

– Sedan momshöjningen är det här stödet nödvändigt för oss för att vi ska kunna fortsätta att investera och utveckla våra biografier, kommenterar Tomas Forsberg, biografägare, Metropol i Karlshamn och Centrumbiografen i Ronneby.

Jonas Sjögaard

Brolin-Tani är konstnärlig ledare på Black Box Dance Theatre Company. Bild ur föreställningen: *No sex - en verden af køn*.

Danskt pris till koreografen Marie Brolin-Tani

Koreografen Marie Brolin-Tani, tidigare konstnärlig ledare för Skånes dans-teater, har tilldelats danska Balettens Venners Applauspris 2019 (applådpri) på 20 000 danska kronor. Marie Brolin-Tani är idag konstnärlig ledare för Black Box Dance Theatre Company.

Den Kongelige Ballettens dansare Johnny Eliassen fick i sin tur Ballettens Venners Hæderspris 2019, vilket innebär 30 000 kronor (källa: Danstidningen).

Dags att söka masterprogrammet i cirkus

Är du verksam som cirkusartist och vill fördjupa dig i din teknik och utveckla nya former för cirkus?

Till och med den 15 februari 2020 kan du söka masterprogrammet samtida cirkuspraktiker på SKH, Stockholms konstnärliga högskola. Utbildningen innebär två års heltidsstudier om sammanlagt 120 poäng.

Läs mer om ansökan på www.uniarts.se.

Västerås blir värd för nästa scenkonstbiennial

Scenkonstbiennalen 2021 kommer att äga rum i Västerås 18 – 23 maj. Värd för festivalen blir Teater Västmanland.

– Det gläder oss att såväl ta den mest spännande scenkonsten till västeråsarna som att visa Scenkonstsverige vår sprudlande kulturstad. Jag vet att detta kommer ge ringar på vattnet för lång tid framöver, säger Marcus Lindgren, ordförande i Västerås kulturnämnd i ett pressmeddelande.

Arrangerar biennalen gör i vanlig ordning branschorganisationen Scensverige. Redan nu kan dess medlemmar nominera uppsättningar. Formulär hittar du på scensverige.se.

SD-politiker ville stoppa författarframträdande

När Moa-Lina Olbers Croall, student vid institutionen för film och media på Stockholms konstnärliga högskola, skulle tala om normkritik på Täby bibliotek i oktober ville Steven Jörsäter, ledamot i Täbys kultur- och fritidsnämnd, stoppa besöket. ”Att kritisera normerna eller att ifrågasätta den självklara relationen mellan man och kvinna och våra könsidentiteter uppfattar vi som destruktivt. Sådant ska inte Täby kommun medverka till”, löd hans mejl till politiker och bibliotekschef inför författarsamtalen. Uttalandet kritiserades starkt av bland annat Stockholms konstnärliga högskola. Samtalet kom sedan att genomföras som planerat.

Anja Suša ny professor i teaterregi vid SKH

Regissören Anja Suša är ny professor i teaterregi vid institutionen för scenkonst vid SKH. Hon är bland annat utbildad i teaterregi vid Academy of Dramatic Arts i Belggrad. Som professor vid SKH kommer hon att både undervisa och forska.

– Jag är övertygad om att ett teoretiskt förhållningssätt till scenkonst är lika viktigt som att förmedla praktiska färdigheter till studenter. Det gäller även teaterregi. Jag vill skapa en miljö vid institutionen som stöder ett sådant koncept, säger hon.

Sent metoo-uppvaknande i Frankrike

Metooörelsen fick aldrig riktigt gehör i Frankrike när den startade 2017. Men efter att skådespelaren Adèle Haenel i november gick ut och anklagade regissören Christophe Ruggia för sexuella övergrepp – som ska ha skett sedan hon var 12 år – har den vaknat till liv. Nu har franska kulturdepartementet tagit fram riktlinjer i arbetet mot sexuella trakasserier och övergrepp inom filmbranschen. Ett förslag är att ha kuratorer närvarande på filminspelningar (källor: Variety och Omni).

Brittiska filmbranschen inför riktlinjer för sexscener

Brittiska skådespelare ska få bättre stöd vid sexscener och intima filminspelningar. Detta genom att medlemsorganisationen Directors UK nu lanserar en lista på 96 riktlinjer för filmbranschen i Storbritannien, ett slags guide för hur intima inspelningar ska genomföras utan kränkning. Bland annat föreslås det att inga repetitioner ska ske utan kläder, utan bara när inspelning äger rum. Såväl British Film Institute som British Academy Film Awards står bakom förslaget (källa: Sveriges Radio).

Filmen *Ring mamma!* (2019), manus, regi Lisa Aschan.

Storsatsning på kvinnliga manusförfattare igång

13 kvinnliga manusförfattare har beviljats stöd i Svenska filminstitutets stora satsning på jämställdhet och mångfald 2019 – 2020. Därmed vill man lyfta ett kvinnligt berättarperspektiv i framtida långfilmer.

De utvalda är bland andra Therese Bringholm, Nisti Stêrk, Petra Revenue samt Carin Pollak. Stödet ska hjälpa dem att utveckla högkvalitativa filmprojekt med stor publikpotential, med en tänkt budget på över 30 miljoner kronor.

Det var i november 2018 som Filminstitutets jämställdhetsrapport, *Han, hon och pengarna*, visade att andelen kvinnliga manusförfattare i svensk film bara är 30 procent. Därtill att andelen kvinnor på alla positioner minskar i takt med växande budget. Av förra årets åtta svenska filmer med en budget över 30 miljoner kronor hade endast en film en kvinnlig manusförfattare.

Dockor i naturlig storlek öppnar perspektiven

Samtida dockteater för vuxna står i fokus på den Internationella figurteaterfestivalen i Frölunda kulturhus, Göteborg.

*Mångkonstnären Yngvild Aspeli var på plats med föreställningen *Chambre noire* om Valerie Solanas sista hallucinatoriska dagar i livet.*

Sara Levin

36-ÅRIGA YNGVILD ASPELI har bänkat sig i sin loge i Västra Frölundas kulturhus några timmar innan föreställningen *Chambre noire* ska spelas. Det är andra gången hon besöker festivalen. Hon har vanligtvis sin bas i Frankrike. Yngvild är utbildad på både École Jacques Lecoq och på den ansedda marionettutbildningen i staden Charleville-Mézières, på gränsen till Belgien. Där studerade hon i tre år.

Charleville är också säte för världens äldsta teaterförening – Unima (Union Internationale de la Marionette). Vartannat år förvandlas staden till en jättelik scen för all slags dockteater, där alla låter sig engageras: bagare bakar bröd som liknar dockor och parfymbutiker bygger dockor av smink.

– I Norden förknippas ofta dockteater med barnteater. Men det känns som om figurteatern håller på att utvecklas också här,

som om själva kulturuttrycket får större utrymme och tyngd, det är roligt, säger Yngvild.

Själv jobbar hon främst med vuxenteater och föreställningen *Chambre noire*, som är baserad på Sara Stridsbergs bok *Drömfakulteten*, är ett exempel på det.

– Jag utgår alltid från böcker i mina uppsättningar. Böcker ger mig en tydlig ram samtidigt som de skapar en frihet för mig som scenkonstnär. Sara Stridsberg är en fantastisk berättare. Hennes språk är visuellt, det rymmer karaktärer, stämningar, lukter, ljud och ljus. *Drömfakulteten* är en mycket rik berättelse som lätt går att översätta till mitt språk, det sceniska.

Det karaktäristiska med Yngvild är att hon jobbar med dockor i mänsklig storlek. Hon undersöker förhållandet mellan skådespelare och figurer och hur de samspekar.

Yngvild Aspeli med föreställningen *Chambre noire* om Valerie Solanas.

– Jag vill se vad uppstår i rummet mellan de två nivåerna. Ska det utforskas på riktigt, så är det naturligt att använda sig av dockor i naturlig storlek. Med dockor skapas en distans som gör att vi kan se oss själva på lite avstånd. Samtidigt kommer vi närmare kärnfrågorna. När vi flyttar centrum utanför oss själva kan skådespelaren använda sig av styrkan i bägge uttrycken. Det blir en triangulering mellan oss och publiken. Särskilt fint blir det när vi jobbar med det verkliga förhållandet mellan docka och människa.

Yngvild jobbar med att lösa upp gränsen mellan det som är skådespelarens kropp och det som är figur. Så att det inte riktigt är klart vem som styr vem. I *Chambre noire* blir det särskilt tydligt.

– Sara Stridsbergs tematik har resonans i mig. Jag stannar ofta till vid teman som objektifiering av kvinnokroppen, missbruk av makt på alla nivåer, fysiskt, psykiskt och politiskt. Jag hade inte

hört talas om Valerie Solanas innan. Men boken ringar in det som är sant i förhållande till Valeries historia, sådant som inte har berättats, eller har reducerats till ingenting. Det kändes riktigt och viktigt att berätta detta på scen.

FÖRESTÄLLNINGEN ÄR I det närmaste ett allkonstverk, där musiken har fått en lika stor roll som skådespeleriet.

– Musiken har alltid haft en central plats i mina berättelser. I *Chambre noire* får den ännu större plats då jag har en duo på scen, föreställningen är mer en blandning mellan konsert och teater.

Yngvild ser sig som en mångkonstnär och söker olika uttryck. Föreställningen *Chambre noire* har hon inte bara regisserat, hon finns också med på scen och har byggt dockorna tillsammans med två andra dockmakare.

– Jag vill inte hamna i någon box, utan tycker om att experimentera. Det visuella är en viktig utgångspunkt för mig.

I jämförelse med tidigare generationer som genomgått utbildningen i Charleville, hur vill du beskriva dig?

– Min generation på skolan gick bort från figurer och dockor. Det blev mycket annat. Det är ju också det fina med dockteater. Det är större än dockor, det är allt som figurerar på scen. Vi jobbar med objektteater, skuggteater, med videoinstallation. Allt det som är mitt emellan. Det är ju inte bara en teknisk form utan ett mått att se världen på. Figurföring handlar om att manipulera blicken. Styra blicken mot andra perspektiv. Men faktum är att jag gått tillbaka till dockorna. Idag är jag väldigt upptagen av det tekniska, själva hantverket i att vara dockförare. Och att använda det som ett dramaturgiskt grepp. Jag är tillbaka till basen.

BAKOM DEN INTERNATIONELLA figurfestivalen i Västra Frölunda står kulturproducenten och maskmakaren Torbjörn Alström, som är ordförande i svenska Unima. När han tog över uppdraget för fem år sedan bestämde han sig för att festivalen skulle bli internationell och att samtida dockteatergrupper som spelar för vuxna skulle få större plats än tidigare. Men hälften av föreställningarna vänder sig fortfarande till familjer och barn.

– Det är intressant att se hur konstformen utvecklas på kontinenten. Framför allt länder som Frankrike, England och Kanada söker nya vägar för dockteatern, säger Torbjörn Alström.

Nyligen besökte han Nordens största dockteaterfestival i danska Silkesborg, som är stor i jämförelse med den i Västra Frölunda.

– Där går folk man ur huse för att se föreställningar. Det är underbart att se. Men deras festival har pågått i 25 år. Jag har bara

Yngvild Aspeli tillsammans med Ane Marthe Sørlien Holen i föreställningen *Chambre noire* om Valerie Solanas.

hunnit med fyra här i Frölunda. 2017 beslutade jag mig för att göra om vår festival till en biennial, för att hinna med bättre. Med årliga festivaler blir det svårt att få tiden att räcka till att resa runt och se föreställningar, boka upp grupper och hinna med ansökningstider.

I ÅR SAMARBETAR figurfestivalen med Göteborg Mime fest för första gången. De har koordinerat och samverkat sina program för att undvika krockar.

– Vi lockar ungefär samma publik till våra festivaler. Likheterna mellan mim och samtida dockteater är fler än skillnaderna. Men rent krasst är det fortfarande förvånansvärt få teatermäniskor som kommer till festivalen. Men det hoppas vi ska vända.

Tidigare ingick även animerad film i festivalens program, men

inte i år. Torbjörn genomförde bland annat ett samarbete med en ensemble ur Göteborgs symfoniorkester som valde ut olika musikaliska stycken åt studenter på tre utbildningar som de sedan gjorde filmer utifrån. Därefter reste orkestern runt i regionen och spelade live när filmerna visades. Men projektet blev för tidskrävande.

– Vår budget är generöst finansierad av Västra Götaland. Men i dagsläget har vi ingen möjlighet att växa, det finns varken tid eller pengar för det. Inom Unima har vi nu beslutat att nästa festival i Frölunda ska bli Unimas officiella i Sverige. Det ger oss möjligheter att söka medel från fler håll.

Den världsomfattande teaterföreningen Unima (i vilken 100 länder ingår) firar för övrigt 90-årsjubileum 2019, och är världens äldsta, menar Torbjörn Alström. Lagom till världskongressen på

Föreställningen Meet Fred med den engelska gruppen Hijinx.

Bali i april är det tänkt att en festivalgrupp ska bildas så att festivalen i Västra Frölunda kan sätta mer fokus på den samtida dockteaterkonsten.

– Festivalen har haft temat människovärde i år. Det speglades både i föreställningar och i en utställning av regissören, scenografen och kostymören Alice Laloy, vars fotografier vi visar fram till den 12 januari. Hon har vänt på Pinocchio-mytten, och har gjort barn till marionetter.

– Alice Laloy arbetar ofta med dansare, men hon har även samarbetat med mongoliska barn som har en tradition av att vara extremt viga. Det gör kropparna ännu mer förvridna. Det är otroligt drabbande bilder. Aktuella, inte minst med tanke på att barnkonventionen ska börja gälla från årsskiftet.

Torbjörn Alström är på det hela nöjd med årets festival. Alla föreställningar blev välbesökta och festivalen visade på en stor

bredd – allt från Yngvild Aspelis noggranna och unika formspråk i *Chambre noire* – till den svarta och humoristiska historien *Meet Fred* av den engelska gruppen Hijinx. Den handlar om dockan som tvingas ta konstiga jobb för att inte förlora sin arbetslöshetsförsäkring.

Nästa år sätter Yngvild Aspeli upp en föreställning baserad på Herman Melvilles bok *Moby Dick*. Då har hon en tio meter lång val och hela tio personer på scen – sex dockspelare, en skådespelare och tre musiker. Premiären är planerad till tidig höst 2020 i Frankrike.

– Det är första gången jag gör en så stor uppsättning. Vanligtvis är vi två, tre på scen. Men ska du göra *Moby Dick* må du kasta dig ut på djupt vatten. Med risk för att gå under!

Kirsten Mc Tennan

Regissören, scenografen och kostymören Alice Laloy fotografier visas på Frölunda Kulturhus fram till den 12 januari 2020.

Namn: Yngvild Aspeli.

Yrke: Skådespelare och dockmakare.

Utbildning: École Jacques Lecoq och vid École nationale supérieure des arts de la marionette – Esnam.

Verksam: Frankrike och Norge.

Tidigare föreställningar: *Signaler* (2011), *Opera Opaque* (2013) *Aske* (2014), *Chambre noire* (2017). *Moby Dick* (2020) har premiär i Frankrike men kommer att turnera bland annat till Norge. *Moby Dick* beskrivs som visuell resa med 20 dockor, en bläckfisk och en val i naturlig storlek samt videoprojektioner.

Kristin Aafley Opden

Internationella figurfestivalen

Var: I Frölunda kulturhus, Göteborg.

Arrangör: Bakom festivalen står Torbjörn Alström, maskmakare och kulturproducent vid Frölunda kulturhus, ansvarig för Figur – nationellt figurteatercentrum, tillika ordförande i svenska Unima.

Axplock av årets föreställningar: *Meet Fred* av Hijinx Co/Blind summit (England) *Chambre noire* av Plexus Polaire (Frankrike), och *Diva* av Sofie Krog Teater (Danmark).

Göteborg Mime fest: Arrangerades i år för tredje gången.

”Dansalliansen gör att du växer som utövare”

Dansalliansen har i år anställt nya 22 frilansande dansare, vilket bidrar till att stärka trygghet och sammanhang i branschen.

– Målet är att vi ska ha 100 dansare, men för att det ska bli möjligt krävs en utökning av vårt anslag, säger vd och verksamhetsledare Suzanna Carlsson.

ATT ARBETA MED DANS är för många en önskedröm. Men arbetsmarknaden för dansare och koreografer bygger på en skör struktur. Liksom i övriga scen- och filmvärlden är det korta kontrakt, låga löner och skiftande arbetstider som gäller. Dessutom medför yrket en påfrestning på kroppen som gör att inte alla dansare kan jobba med full kraft efter att de fyllt 40 år.

– Dansalliansen startades 2006 efter beslut i Sveriges riksdag. Syftet var att stödja frilansande dansare, främja utveckling och rörlighet och därigenom stärka danskonsten i Sverige, berättar Suzanna Carlsson.

Vi möts på Dansalliansens kansli i Nacka. Här arbetar fyra personer. Både som arbetsgivare för de 76 anställda dansarna men också med ett stort utbud av återkommande workshops, möten, utbyten, träningstillfällen och andra aktiviteter inom dansområdet.

– Stödet behövs verkligen. Både för att utvecklas och att få en trygghet. Anställningarna ger kontinuerlig inkomst, lagstadgad semester, pension och trygghetsförsäkringar – och inte minst möjlighet att känna ett större lugn kring sin arbetssituation, säger Suzanna Carlsson.

Genom åren har kännedomen om Dansalliansen ökat. Vid de senaste tre anställningsomgångarna har ungefär 90 dansare sökt de utlysta tjänsterna. Fram till 2010 var det cirka 50 dansare som sökte vid varje omgång. Sedan 2006 har sammanlagt åtta anställningsomgångar genomförts.

– För att bli kunna bli anställd av Dansalliansen ska man vara bosatt i Sverige och ha jobbat med anställning som dansare i minst åtta månader de senaste två åren. Anställningen gäller i 24 månader och kan förlängas om dansaren uppfyller Dansalliansens kriterier vid uppdrag hos andra arbetsgivare. De dansare som inte fyllt 30 år kan också söka ett antal tidsbestämda ettårsanställningar, berättar Suzanna Carlsson.

EN AV DANSARNA i Dansalliansen är Björn Vårsjö som nu har haft en anställning i tre år.

– Jag fick först höra om dansalliansen 2012 då jag arbetade på

Dansk danseater i Köpenhamn. Jag har varit anställd i två omgångar. Först enligt de särskilda kriterierna för dansare under 30 år. Sedan under ordinarie kriterier, berättar han.

En viktig del i Dansalliansens verksamhet är att det även ska gå att få en kollegial närvaro bland dansare som arbetar utspjitt. Med workshops och seminarier finns det en samlingspunkt för danskonsten i Sverige.

– Man har möjlighet att fortsätta växa som utövare samt att möta olika koreografer och skapa nya arbetsmöjligheter. Man har mer tid att söka de jobb man är intresserad av då man slipper lägga tid på a-kassa och brödjobb, säger Björn Vårsjö.

En annan stor fördel han upplever är att äldre dansare som har anställning kan vara kvar längre i sitt yrke.

– Dansmiljön tappar många erfarna utövare som inte kan ta långa engagemang långt borta då de har familj eller andra skyldigheter. Jag tror att de kan bidra med sin erfarenhet längre om deras situation är tryggad på hemmafronten, säger Björn Vårsjö.

Många menar att Dansalliansen bidragit till ett tydligt skifte i svensk dans- och koreografihistoria. Men under samma tid har dansen som konstform också utvecklats i flera olika riktningar.

– Dansen tar större plats idag. Den har alltid varit flexibel. Men nu växer den alltmer in i andra sammanhang som teater, performance, konst, cirkus och musik. Samtidigt söker den sig ständigt nya uttryck som prövar gränserna för vad dans egentligen är, säger Suzanna Carlsson.

PETER REHNFELOD

Suzanna Carlsson,
vd Dansalliansen

Dansalliansen startade 2006

- Efter 13 år är det totala antalet anställda dansare nu 76 stycken.
- Dansalliansen finansieras statsbidrag och ägs av Danscentrum, Svensk scenkonst, Teaterförbundet för scen och film och Trygghetsrådet TR5.

Björn Vårsjö har haft anställning på Dansalliansen i tre år nu.

”Det verkar finnas en genuin vilja till förändring”

Teaterförbundet för scen och films och Svensk scenkonsts gemensamma arbete för att motverka sexuella trakasserier leds av en ny projektledare, juristen Paula Lejonkula.

Vad har du arbetat med tidigare?

– Jag är jurist och har jobbat med jämlikhets- och diskrimineringsfrågor i över 15 år. Drygt tio av dessa hos Diskrimineringsombudsmannen. Därefter har jag jobbat som mångfaldsexpert i både arbetsgivar- och arbetstagarorganisation. Jag har också arbetat som personalchef i privat sektor och sakområdeschef i offentlig sektor. Sedan några år tillbaka driver jag en konsultverksamhet inom jämlikhetsutveckling och icke-diskriminering.

Vilka blir dina arbetsuppgifter?

– Fram till årsskiftet jobbar jag 10 timmar per vecka och dubblar dem därefter kommande halvår, så jag har ännu inte en fullständig bild. Men jag har träffat projektgruppen som har fantastiskt kunniga och engagerade medlemmar i det partgemensamma rådet. Min företrädare har planerat en rad aktiviteter som vi ska rulla ut.

Varför sökte du tjänsten?

– Det är viktigt att fortsätta förbättra arbetsmiljön på våra

arbetsplatser efter metoo-uppropen. Parterna inom scenkonsten agerade både snabbt och långsiktigt, det visar att det här är en prioriterad fråga. Jag vill gärna vara en del i utvecklingen och tror att min bakgrund och mina erfarenheter kan bidra på ett bra sätt.

Vad behövs för att motverka trakasserier?

– Trygga och kunniga chefer och medarbetare. Vi behöver förstå hur trakasserier uppstår, vad som tillåter dem. Vi behöver också olika sorters verktyg. Det finns inte ett sätt att motverka trakasserier, det finns många. Och vi behöver jobba på flera sätt och på flera håll samtidigt. Utmaningar för det här projektet kommer antagligen bli att prioritera och avgränsa. Målet är att alla i branschen ska känna att de har en inkluderande och hållbar arbetsmiljö.

Vad känns roligast med att leda projektet?

– Att det verkar finnas ett enormt engagemang och en genuin vilja till förändring. Det är en mycket bra förutsättning för att lyckas.

PETER REHNFELOT

INSÄNDARE

Sluta förminska oss ljuddesigners

JAG JOBBAR MED LJUD. På teatrar. På showkrogar. På festivalscener. På små klubbar. På stora arenor. I studios. Det har jag gjort i snart 35 år. Ofta sitter jag i en salong och mixar musik och tal och spelar upp effekter. I de flesta fall har jag bestämt/skapat designen för det jag mixar.

Ibland får jag uppdrag som designer. Då sitter någon annan vid mixern och följer mina konstnärliga och tekniska intentioner för att föreställningen ska få det resultat producent och regissör efterfrågar.

Ja, ni läste rätt. Jag skrev konstnärliga.

För det måste ju vara det som efterfrågas när man ringer just mig och ber mig designa en föreställning. Ja, förutom då att jag förmodas ha grundläggande teknisk kunskap för att kunna nå detta resultat, samt att jag håller budget och är någorlunda utgårdig att ha att göra med under repetitionerna.

Jag har många kollegor som också designar ljud. Av någon fullständigt oklar anledning har vi olika status beroende på arbetsgivare. Om vi jobbar för en privatteaterproducent står vi med när det kreativa teamet listas, både på hemsidor och i programblad. Vi anses tillföra något personligt till resultatet, precis som maskörer, scenografer och ljuddesigners gör.

Men. De kamrater som jobbar på (vissa) institutioner har inte samma status. Nej, där kan det vara så att man sätter upp en musikal och i listan över vilka som skapat föreställningen är ljuddesignern den enda yrkesgrupp som är helt utesluten. På riktigt! I en musikal!

Jag har kontaktat ett par av dessa institutioner för att höra mig för varför man missat denna detalj och svaren var häpnadsväckande. Enligt mina källor anser exempelvis Dramaten inte ens att yrket existerar. (Personligen finner jag detta svar mycket märkligt eftersom just Dramaten skickade undertecknad på en kurs i ljuddesign för Julian Beech i mitten av 80-talet.)

En annan teater svarar att arbetet utförs av en fast anställd. Då frågar man sig varför ljuddesignern är omnämnd när även denne är fast anställd?

Jag finner detta oerhört förminska av en hel yrkeskår 2019.

Vad är det som gör det så förskräckligt svårt att ge oss cred? Tror ni på fullt allvar att vi bara kopplar in en sladd och så funkar allt? Ljuddesign är ett oerhört brett begrepp. Det kan handla om timmar i studio för att skapa ett ljudlandskap som sätter rätt stämning. Det kan handla om att få scenografen att förstå att man inte kan sätta en trumslagare framför en hård vägg utan konsekvenser. Det kan handla om att förstå vilka högtalare som behövs och var de ska placeras för att publiken ska uppfatta allt som händer och sägs. Det kan handla om att filtrera och lägga rätt effekter på ett instrument för att det ska passa in i en viss tidsepok eller musikstil. Och tusen andra saker. Har man verkligen inte förstått detta än? Söker man på ”ljuddesigner” på TF:s hemsida får man en (1) träff. Det säger väl allt.

Det är på tiden att ljuddesigneryrket får sin rätta status.

Med önskan om god hörbarhet i bruset.

DAVID GRANDITSKY, LJUDESIGNER

KURSER OCH WORKSHOPS FÖR SKÅDEPELARE

Teater Alliansen

SELF TAPE INTERNATIONAL

14–16 januari, Stockholm

GAGA DROP-IN MORGONTRÄNING

januari–april, Stockholm

SELF TAPE ONLINE

10–20 februari

MASTER CLASS MED KIRK BALTZ (US)

17–21 februari, Stockholm

Läs mer och ansök på www.teateralliansen.se

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Aktuella utlysningar

Internationellt kulturutbyte och resebidrag

Dans Sista ansökningsdag 15 januari

Teater och film Sista ansökningsdag 29 januari

Residens i Sverige inom dans

Sista ansökningsdag 15 januari

Arbetsstipendier inom dans

Sista ansökningsdag 4 februari

www.konstnarsnamnden.se

K

Kulturamas intensivkurser och workshops – för dig som vill mer!

Intimitet på scen och film

Förbered dig inför audition/antagningsprov

Actionteknik för skådespelare

Devising – Kollektivt skapande

Meisner, Method Acting, Gatuartist, Varieté, Cabarét

Spoken Word med Niklas Mesaros

Filmskådespeleri

med Alexander Moberg och Vladimir Dikanski

Gör din egen Self tape

Stand up

Hitta fler kurser och boka på www.kulturama.se/kurser

www.osram.se/pia

Ljus är spänning

Lampor med hög färgåtergivning

OSRAM Brilliant-serien återger de sanna färgnyanserna och är som gjorda för scenen. Från artister till scener, kostymer och rekvisita – låt de levande och verklighetstroga färgerna i din produktion stråla med Lok-it och SharXS Brilliant!

Ljus är OSRAM

OSRAM

Julläsning:

Restaurerade filmklassiker och pjäser i pocket

Slappna av under jul- och nyårshelgerna med en ny bok eller varför inte en restaurerad filmklassiker! Scen & film tipsar inför ledigheten.

SKÅDESPELAREN, regissören och teaterchefen Anna Takanens bokdebut *Sörjen som blev* väcker nyfikenhet med sin titel och det svensk-blå-gula omslaget. I inledningskapitlet kastar hon macka med

syskonbarnet Otto på en ö i Roslagen. De flata stenarna studsar och sticker iväg, eller sjunker handlöst till botten. Precis som det går för de livsöden vi möter. En berättelse står det på framsidan, fast mer precis är det en själv- och familjebiografi med Timo Takanen, Annas pappa, i huvudrollen.

På 40-talet kommer han till Sverige från Finland som krigsbarn; totalt runt 70 000 ensamkommande barn, några tusen av dem blev, som Timo, kvar. En historia det talats tyst om, här finns ånger, skuld och dåligt samvete.

Det tar sin början i att Timo mister sin far Väinö i finska vinterkriget. Mamma Saara skickar då, med de bästa avsikter och beskyddarinstinkter, Timo till ett barnlöst lantbrukarpar i södra Sverige. Så småningom adopterar de honom. Med tidsdoft och ögonblicksbilder skildras klass- och nationalitetsutanförskapet in på bara skinnet; tafatheten och torftigheten hos människor vi följer är samtidigt fylld av innerlighet och värme nära och kära emellan. Alla bär de på en ordlös smärta som de inte kan formulera eller vill prata om. När Anna så vill veta mer om sig själv och sin barndom möts hon av sin pappas oförståelse och tystnad. Och när hon långt senare i livet skriver och gestaltar sin bakgrund i pjäsen *Fosterlandet*, ja då höjer han rösten: "Du kan inte bara göra som du vill, en pjäs om våra liv, det var det dummaste. En massa hysteriska kärringar och gubbar som inte gått vidare... Det är upp till var och en." Det skär sig och skaver boken igenom, fast precis som när man kastar macka och

får träff, får livet då och då skjuts och sticker iväg. Eller sjunker till botten. Timo Takanen förtjänar det ljus och den röst som berättelsen ger honom.

KRISTIAN HALLBERG

har ett tjugotal pjäser bakom sig, är flitigt spelad på svenska scener och översatt till flera språk. Den fjärde delen av antologier med hans dramatik har titeln *Sorg* och innehåller fem pjäser skrivna 2016-2017. I ett kort förord skriver Hallberg att han som liten var rädd för att dö, och att hans mamma skulle dö. Men, skriver han "jag tänker att jag var rädd för att vara... rädd". I *Barn som dör* släpper en mamma inte in sina barn. I *Som man sår*, med premiär på Unga Klara hösten 2017, har chefen kallat alla till ett möte ingen känner till men finner sig till ändå. Pjäsens åtta personer är i sina roller representanter snarare än personer: Feministen, Gitarristen, Författaren, Maken, ... Situationen är absurd och dialogen rapp. Rollerna talar förbi varandra. Lyssnar gör publiken. Pjäserna är lyhörda, roliga och eftertänksamma; det är vansinnigt men igenkännbart, och aldrig nonsens. Kristians Hallbergs antologier finns som e-böcker.

I VÅRAS FICK Kristian Hallberg Svenska Ibsensällskapets pris. Fyra pjäser av Henrik Ibsen i översättning av Klas Östergren finns nu i pocket: *Ett dockhem*, *Frun från havet*, *Hedda Gabler* och *Byggmästare Solness*. Inte nog med pjäserna är ett samarbete mellan svenska, danska och norska förlag. Östergren, norska Vigdis Hjorth och danska

Merete Pryds Helle har också skrivit varsin roman inspirerade av de fyra dramer-

na i pocketboken: *Hilde*, *Henrik* och *Nora*. En som fick Norges Ibsenpris häromåret och möttes av protester och demonstranter var dramatikern, filmmanus- och romanförfattaren och tillika årets Nobelpristagare i litteratur Peter Handke. I den till svenska senast översatta romanen tar Handke sig an den spanske dramasagofiguren *Don Juan (hans egen berättelse)*. Till skillnad från Casanova är Don Juan inte en person utan en personlighetstyp ständigt i stöpsleven, sedd genom var tids glasögon. Österrikaren Handke placerar den arketypiska kvinnojägaren bland militärflygplatser och motorvägar. På flykt undan ett älskande par vars akt han iakttagit men inte deltagit i hamnar Don Juan i ett nunnekloster. Ur led är tiden och Don Juan sig inte lik. Det är poetiskt, vackert och filosofiskt.

EN KULTURARVSGÄRNING för svensk film gör Studio S genom att oförtrotligt ge ut digitalt restaurerade versioner ur vår filmskatt. Aktuella klassiker nu är Mai Zetterling i *Driver dagg faller regn* (1946), Nils Poppe-boxen 2, Per Oscarsson i *Svält* (Oscarssons nerviga ryggtafva vid ett broräcke i öppningsscenen ställer in känsloläget), liksom *Stimulantia* med filmer av 60-talets ledande regissörer: Hasse & Tage, Ingmar Bergman, Vilgot Sjöman, Jörn Donner som fick uppdraget att göra film på temat stimulans, och Janne Halldoffs *Polare* (1976).

Till sist. Eyvind Johnsonpriset 2019 får dramatikern och författaren Mirja Unge för sin roman *Jag går och lever*. Mirja Unges prosodi och ton trilskas med mig först men vaggas så in mig i berättelsen där allt och alla tycks befinna sig på ett slutande plan – precis som titeln anger: går och lever.

GERT LUNDSTEDT

Vem bestämmer vad vi efterfrågar?

JAG HAR LÄNGE FUNDERAT över vad det här med digitaliseringen gör med oss människor. Jag har en känsla att världen förskjutits en smula, som om vi rör oss på en väg som är svagt krökt och plötsligt inser att vi inte längre vet var vi är. Att vi trodde vi gick framåt men att vi kanske hamnat någon helt annanstans.

Jag har också tänkt på vad som driver den här utvecklingen. Det sägs ju att efterfrågan styr utvecklingen, men vem bestämmer vad vi vill ha?

Vi vet vilka som har makten. Det är i grova drag de fem amerikanska giganterna: Google, Facebook, Amazon, Apple och Microsoft och de två kinesiska (snart lika stora) jättarna Tencent och Alibaba. I flera fall har de större makt, större kapital, större inflytande än länders regeringar har på sina befolkningar.

Men de är inga regeringar.

De är vinstdrivande företag.

Företag säljer produkter och tjänster som vi många gånger älskar, för att livet blir enklare, effektivare, bekvämare, för att vi dessutom slipper vara en del av det oförutsägbara mänskliga. Vi klarar oss själva. När jag intervjuade den japanska robotforskaren Hiroshi Ishiguro tog han upp just den aspekten som något mycket positivt. Han sa: "I framtiden (med robotar) blir det enklare, snabbare. Mänskliga relationer tar onödig tid."

MÄNSKLIGA RELATIONER. TID. Är det inte det vi sysslar med i konsten? Vi går in i processer som tar tid och försöker förstå mänskliga relationer.

En av de längsta forskningsstudier, som ännu pågår, är Grantstudien vid Harvard University. Forskare har följt en stor grupp män (nu också kvinnor) sedan 40-talet och intervjuat dem om värden i livet. Uppenbart är att det som har mest värde för en människa är meningsfulla relationer till andra människor, att kunna ge och ta emot kärlek och att vara behövd.

Riktiga relationer tar tid att bygga upp och ger inga snabba likes. Det är kanske först 25 år senare som du förstår värdet av det där mötet på tåget mellan Halmstad och Göteborg. Ett möte som dessutom var lite jobbigt när det hände.

Så kan också en konstnärlig upplevelse vara, jobbig i stunden, men sen växer den. Kanske är det först efter en månad, i ett samtal med en vän, som du inser vad filmen du såg betydde för dig. Eller åratal senare.

Det är ineffektivt. Det är vackert. Det är viktigt.

New York Times-journalisten Farhad Manjoo säger i sin artikelserie *The Frightful Five* att de stora techbolagen "kind of blanket the entire society in their technology, and you can't really escape them".

Med konsten kanske vi kan klippa hål i den där filten och släppa in lite långsamhet och jobbiga, underbara mänskliga relationer.

KARIN WEGSJÖ

REGISSÖR, SCENOGRAF, FILM OCH SCEN

Nominera förtroendevalda till a-kassan

På Unionens a-kassas stämma i juni är det dags att välja styrelse och revisorer. Du som är medlem kan nominera personer till uppdragen.

Nästa föreningsstämma är den 3 juni 2020. Ett av stämmans uppdrag är att välja nya styrelseledamöter, nya revisorer och en ny valberedning.

Nu är det dags att nominera för dessa uppdrag. Nomineringsperioden startade den 1 december 2019 och pågår till den 28 februari 2020.

Alla nomineringar skickas via ett formulär på vår webbplats unionensakassa.se.

Även nomineringarna till valberedning görs via formuläret, men de kommer inte att hanteras av valberedningen, de lämnas till valt utskott på stämman.

Tänk på att den du nominerar måste vara medlem i Unionens a-kassa!

UNIONEN
A-KASSAN

Du hittar mer information om a-kassa och kulturarbete på vår hemsida unionensakassa.se. Om du har frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor eller ringa oss på 0770-77 77 88.

Skaffa koll på din pension

Tycker du att det är svårt att förstå pensionen? Kanske känns den också avlägsen. Men pensionen är din framtida lön. Och något som du själv i hög grad kan påverka och maxa.

Häng med i denna kortguide som är anpassad för dig som jobbar inom scen och film.

Kombinatör, frilans eller anställd?

Experternas bästa pensionsråd

Anna Allerstrand och Arezou Taghizadeh är pensionsrådgivare på den fackliga samverkansorganisationen PTK.

Här reder de ut begreppen och berättar om vad som är viktigt att tänka på.

Jag fattar inte hur det funkar med pensionen men vill ändå försöka förstå. Hur ska jag bäst göra?

– Tänk på samma sätt som du troligen gör när du ringer eller messar på din mobiltelefon. Du behöver inte förstå alla tekniska detaljer för att kunna använda den. Det är lite samma sak med pensionssystemet. Många gör misstaget att ta alltför stort grepp

PENSIONEN BESTÅR AV TRE OLIKA DELAR:

1. DEN ALLMÄNNA PENSIONEN baseras på din livsinkomst.

Inkomstpensionen är den största delen av den allmänna pensionen. Den tjänar du in när du jobbar, studerar eller är hemma med små barn. Du tjänar även in till pensionen när du får sjukpenning eller a-kassa.

I premiepensionen bestämmer du själv hur pengarna ska förvaltas. Om du inte gör val ligger pengarna kvar i den statliga "soffliggarfonden" (AP7 Såfa). I det orangea kuvertet ser du hur mycket du tjänat in till din allmänna pension.

2. TJÄNSTEPENSION betalas in av arbetsgivaren och bestäms oftast i kollektivavtal mellan arbetsgivare och fackförbund. Eller direkt till dig som anställd. Institutionsteatrar betalar motsvarande 4,5 procent av lönen till din tjänstepension upp till 40 250 kronor.

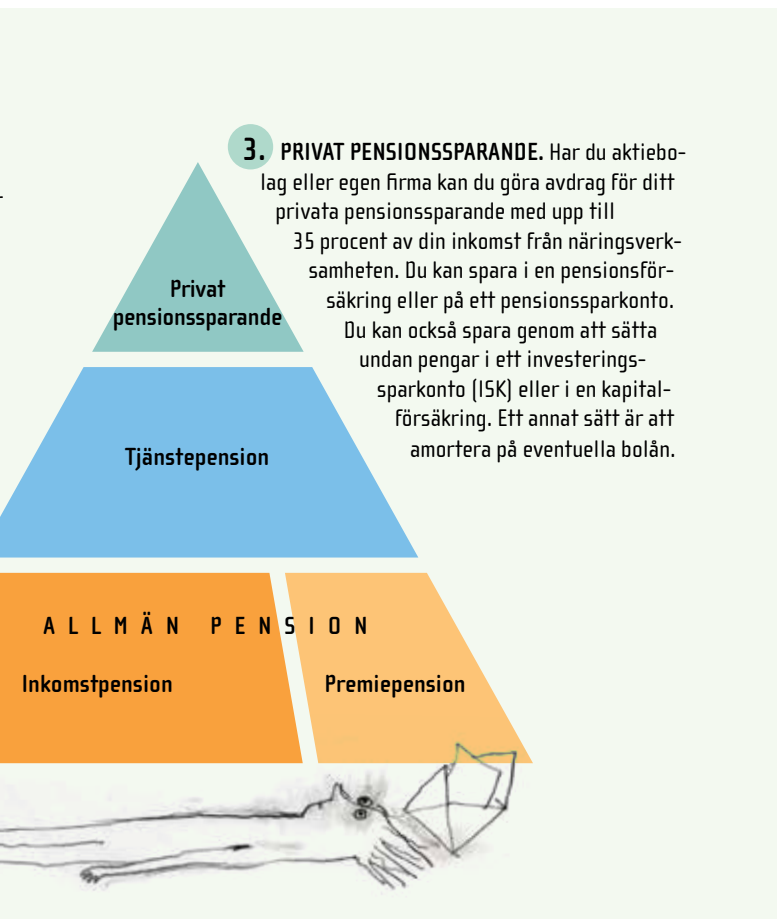
När du fakturerar eller arbetar för en arbetsgivare utan kollektivavtal får du ingen tjänstepension. Då måste du spara själv eller lägga på privat pensionssparande när du fakturerar, alternativt diskuterar lön. För att kompensera tjänstepensionen bör du spara cirka 4,5 procent av din inkomst. Om du fakturerar genom Teaterförbundet för scen och films faktureringservice ingår en kollektivavtalad pensionsersättning

Som medlem i Teaterförbundet kan du teckna förmånliga pensionsförsäkringar i Folksam som dessutom erbjuder personlig rådgivning.

och ger upp. Börja med att logga in på sajten pension.se och se hur mycket pensionspengar du har. Det finns ofta flera olika småslattar att lägga ihop. Ta också reda på vad du omfattas av. Har du kollektivavtal och därmed tjänstepension? Finns det andra försäkringar? Det är också viktigt att tänka efter hur du vill leva som pensionär. Vad ska pengarna räcka till? Det kan göra det lättare att bli motiverad och kanske att spara mer. Pensionen är din framtida lön som det är viktigt att ha koll på.

Vad ska jag göra för att maxa pensionen?

– Eftersom pensionen står i relation till din inkomst är det bra ha en hög lön och att betala skatt. Att ha ett långt yrkesliv gör att pensionen också blir högre. Ett råd är ta bort onödiga försäkringar som du kan ha när du omfattas av tjänstepension. Ett exempel är efterlevandeskydd eller olika sjukförsäkringar som du kanske inte behöver. Det kan vara pengar i sjön.

Annas och Arezous 3 bästa råd:

- ✓ Är du egenföretagare – se till att ta ut mycket lön (upp till taket) för att få så mycket allmän pension som möjligt.
- ✓ Fundera över om du vill ha efterlevandeskydd kopplat till din pension. Har du familj kan de få ekonomisk ersättning om du plötsligt skulle gå bort. Det alternativa går att välja i de flesta pensioner, men det minskar din framtida pension.
- ✓ Se över vilka avgifter som försäkringsbolag och banker tar ut för förvaltning av pensionspengar. Vissa fonder anses vara oskäligt dyra, vilket kan framkomma om man jämför liknande fonder från olika bolag med varandra.

Exempel:

Så kan pensionen utvecklas med och utan tjänstepension

- En person som arbetat i 30 år, och som fått en pensionsavsättning från sina arbetsgivare på 4,5 procent (obs, för höga löner är avsättningen större) kan få ut cirka två miljoner kronor i tjänstepension efter 65 års ålder. Det innebär att hen får en utbetalning på 9 000 kronor per år under 20 år.
- Medan en person med låg löneutveckling lite grovt räknat får en miljoner kronor vid 65 års ålder.
- En person med egen firma och som inte har tjänstepension, måste ta höjd för detta, och samtidigt räkna med att sparandet blir betydligt dyrare för den som inte omfattas av kollektivavtal.

Fler tips från sångaren och egenföretagaren Michael Axelssons får du på nästa uppslag i tidningen ⇔

Råd

Jag fakturerar och gör ofta många avdrag för att få lägre skatt. Är det dumt?

– Ja, det kan vara kortsiktigt att tänka så och betyder ofta att du biter dig själv i svansen. Om du taxerar en låg inkomst minskar det också pensionen och andra viktiga försäkringar som a-kassa samt sjukpenning. Har du aktiebolag kan bolaget betala din tjänstepension. Det är viktigt att aldrig jobba svart. Om du fakturerar omfattas du inte av kollektivavtal och därför missar du att arbetsgivaren betalar din tjänstepension. Försök att ta höjd och kompensera det när du förhandlar arvode. Du som fakturerar måste också tänka på att avsätta pengar till en privat pensionsförsäkring och att spara pengar. Tänk också på att skaffa en sjukförsäkring. Du kan också själv jämföra olika alternativ när det gäller pensionssparande. Men se upp för dolda avgifter. Det finns många bolag som säljer dyra och onödiga pensionsprodukter.

Jag är kombinator och har många olika arbetsgivare. Många har inte kollektivavtal. Vad gör jag?

– Även om anställningen är kort finns det alltid ett värde i att ha en tjänstepension. Be därför din tillfälliga arbetsgivare att teckna en individuell tjänstepension för dig. Om det inte går försök att förhandla upp lönen så att du kan avsätta pengar till privat pensionssparande för att kompensera den uteblivna tjänstepensionen. Ta kontakt med facket för att få stöd och råd. När du har perioder när du kanske tjänar lite mer, försök då att spara mer.

Måste jag själv göra val och placera pengar i min premiepension?

– Nej, du som inte vill eller kan engagera dig kan med gott samvete luta dig tillbaka och låta pengarna ligga i den statliga fonden AP7 Såfa. Det har genom åren visat sig vara en god investering.

GERTRUD DAHLBERG

Michael tog greppet om sin p

Linnea/Model house

Börja spara tidigt och jaga inte avdrag för att få ner skatten. Och arbeta aldrig svart. Det är några av sångaren och egenföretagaren Michael Axelssons råd för att få en bra framtida pension.

FÖR SEX ÅR SEDAN bestämde sig sångaren och frilansaren Michael Axelsson, 41 år, för att ta ett grepp om sin pension.

Han bokade in personlig rådgivning på fyra olika bolag och banker för att jämföra avgifter samt villkor.

Till slut bestämde han sig för att börja spara i en kapitalförsäkring i ett av de största pensionsbolagen.

– Rådgivaren där hjälpte mig att räkna baklänges från det mål jag hade satt upp. Därigenom såg jag ungefärligen hur mycket jag behövde spara varje månad för att uppnå det. Jag har ganska lång tid kvar till pensionen och valde därför ett sparande med ganska hög risk eftersom det också är en chans att tjäna mer pengar, förklarar Michael Axelsson, som också arbetar med utbildning i entreprenörskap och ekonomi för musiker genom företaget Arteprenör. Han har även varit sångarföreningens representant i det tidigare egenföretagarråd som fanns inom Teaterförbundet för scen och film.

I dag har Michael Axelsson bytt sparande och har istället en kapitalförsäkring hos PP Pension, en förening för mediebranschen. Han sätter nu undan en tusenlapp till en kapitalförsäkring och amorterar, tillsammans med sin fru, också 4 000 kronor varje månad på huset de äger gemensamt.

– På så sätt sänker vi våra framtida boendekostnader. Jag tror det är bra att försöka fördela pensionssparandet på olika sätt.

Han nämner upphovsättning som ett exempel.

– Royalty fortsätter att komma efter pensionen och det kan vara en idé att göra egna konstnärliga verk på olika digitala plattformar och försöka hämta hem mycket av intäkterna i form av upphovsintäkter, påpekar Michael Axelsson.

När Michael förhandlar arvode försöker han alltid att få en kompensation för att han inte omfattas av kollektivavtal och därmed går miste om tjänstepension. Men det är ofta lättare sagt än gjort.

– Många uppdragsgivare, även stora, ger oss frilansare väsentligt mindre betalt än anställda löntagare. Våra låga arvoden påverkar inte bara pensionerna, det sänker även både sjukersättning och föräldrapenning. Vi frilansare måste hjälpas åt och kräva att det inte ska bli billigare för uppdragsgivarna om man går på faktura, framhåller han.

Några gånger har Michael valt att bli kombinator och A-skatta eftersom uppdragsgivaren vägrat betala ersättning på faktura motsvarande vad en löntagare får enligt kollektivavtal.

Han är visserligen själv intresserad av ekonomi men framhåller att det inte krävs särskilt mycket tid att få koll på pensionen och sitt sparande.

– Jag har gjort en grundlig uppdatering, kollat avgifter och avkastning ungefär vart tredje år. Mer än så behövs inte, säger Michael Axelsson.

GERTRUD DAHLBERG

Michael Axelsson har varit fackligt aktiv inom Teaterförbundet för scen och film.

pension

Michaels 7 bästa tips för maxad pension som företagare:

- ✓ Kräv att din uppdragsgivare betalar högre arvode och kompenserar dig för utebliven tjänstepension. Det ska vara lika lön för lika arbete.
- ✓ Börja spara så tidigt du kan även om pensionen verkar avlägsen.
- ✓ Jaga inte avdrag in absurdum för att få minska skatten som frilansare. En låg inkomst slår hårt mot den framtida allmänpensionen.
- ✓ Jobba aldrig svart! Det förlorar bara vi själva på, genom utebliven pension, sjukersättning och föräldraersättning.
- ✓ Jämför avgifter på ditt pensionssparande för att få så låga avgifter som möjligt.
- ✓ Gå på olika pensionsrådgivningar för att få tips.
- ✓ Om du har arbetat utomlands kan det också finnas pensionspengar att hämta. Missa inte det.

Lästips:

Pensionsplanering för konstnärligt yrkesverksamma som är utgiven av Konstnärsnämnden. Går att beställa gratis.

Läs mer om pensioner på www.teaterforbundet.se

Läs mer om om pensioner för anställda och egenföretagare på Teaterförbundet för scen och films sajt.

Där finns *Liten pensionskola för dig som arbetar inom scen och film* och *Smarta försäkringar för frilansande egenföretagare*.

• Under fliken faktabanken/pensioner på Teaterförbundets sajt kan du läsa mer om de kollektivavtal som reglerar tjänstepensioner på scen- och filmområdet.

OBS!

Som medlem i Teaterförbundet kan du teckna den förmånliga pensionsförsäkringen Medlemspension i Folksam (som traditionell försäkring eller fondförsäkring).

Tips!

Andra sajter som vägleder dig om pensioner

- ✓ Gå in på Minpension.se och se storleken på din egen beräknade pension. Där ser du den allmänna pensionen, tjänstepensionen och beloppet på eget pensionssparande. Som frilansare får du tjänstepension från flera håll. På Minpension.se finns en sammanställning av dina pensionsrätter och du kan kontakta Pensionsmyndigheten för hjälp med en pensionsprognos.
- ✓ På sajten knegdeg.se kan du bland annat räkna ut vad kollektivavtalet betyder i kronor och ören för dig.
- ✓ På Rådgivningstjänst.se hos PTK kan du som har tjänstepensionen ITP få kostnadsfria och individuella råd.
- ✓ På den oberoende och avgiftsfria sajten konsumenternas.se kan du jämföra olika alternativ för pensionssparande. Dessutom ser du vilka avgifter bolagen tar ut. Det skiljer mycket!

SÖK TILL STOCKHOLMS KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLA!

MASTER- & MAGISTERPROGRAM

Animation

Att skapa ny opera (Ny utbildning i samarbete med Kungl. Musikhögskolan!)

Dokumentära processer

Internationell scenkonst

Koreografi

Operasång

Samtida cirkuspraktiker

The Art of Impact

KANDIDATPROGRAM

Bild—filmfoto, animation och design

Dans

Danspedagogik

Idé—koncept, manus och projektledning

Montage—ljuddesign och filmklippning

Operasång

Radio—idé, regi och montage

Regi—dokumentär och fiktion

Skådespeleri

Ämneslärarprogram i dans

ANSÖKNINGSPERIOD 15 november-15 januari

UTBILDNINGSTART Hösten 2020

STOCKHOLM | STOCKHOLMS
UNIVERSITY | KONSTNÄRLIGA
OF THE ARTS | HÖGSKOLA

”Fackligt arbete gör att jag känner mig stärkt”

Kungliga Operan i Stockholm är ett maskineri som aldrig får stanna. Bakom varje ton och varje steg på den anrika scenen ligger mycket jobb. Samarbeten, planering och utveckling måste hållas levande och förbättras. Som facklig förtroendevald känner maskören Sara Fällström att hon drar ett strå till stacken.

DET ÄR LÄTT ATT TRO att tystnad och stillhet råder på Kungliga Operan en tisdagsmorgon klockan 10.00. Men icke, vid sceningången strömmar folk förbi i högt tempo och ett par hantverkare är i full gång med att slipa och måla.

Sara Fällström kommer och öppnar dörren in till den ståtliga nationalscenen som invigdes 1898 och tog sju år att bygga.

Hon hinner både heja och prata med flera medarbetare på vägen upp i trappor och hiss till mask- och perukavdelningen på våning sex.

– Jag älskar det här huset, kanske inte alltid ventilationen och avloppsrören, men det är något magiskt med att jobba här, säger hon när vi sätter oss vid ett fönster med utsikt mot Kungsträdgården och Grand Hôtel.

Sara kom till operan efter gymnasiets mask- och perukutbildning som gav lärlingsplats och jobb på SVT. Där sminkade hon alla möjliga kända och okända personer som var med i rutan, och fick bland annat skaka hand med en gästande David Bowie.

Hennes arbete med mask och peruker bygger på klassiskt hantverk som förvaltats och utvecklats under tusentals år. Men jobbet innehåller också många nya utmaningar.

– Det händer alltid saker, du blir en problemlösare som både ska komma på nya idéer och hitta så praktiska lösningar som möjligt. Just nu jobbar en kollega med att ta fram ett avhugget ben, en annan med att frisera till kvällens föreställning och några sätter ihop djurmasker som både ska vara bekväma och hålla i många år framöver, berättar Sara Fällström.

NOGGRANNHET OCH flexibilitet är vad som gäller. Det går helt enkelt inte att trycka på repeat och hoppas att allt blir likadant som senast.

Detsamma gäller det fackliga arbetet.

– Jag har alltid varit intresserad av att göra vad jag kan för att förbättra villkoren på jobbet och bidra till att saker förändras, säger Sara Fällström.

Som förtroendevald varvar hon sina ordinarie arbetsuppgifter med fackliga frågor som kan handla om kontrakt, tider och avtal. Men också om arbetsmiljöfrågor. Problem dyker upp i olika skepnader och kräver ständiga diskussioner, förhandlingar, samtal och beslut med arbetsgivare, medarbetare, jurister och experter.

– En styrka i det fackliga arbetet är att jag aldrig känner mig ensam. Vi är många som jobbar tillsammans och kan ge varandra stöd. Dessutom kan vi vända oss till Teaterförbundets kansli som har expertkunskaper i till exempel juridik, säger Sara Fällström.

Hennes chef och kollegor är beredda på att hon ibland måste lägga mycket tid på att träffa arbetsgivare och medarbetare för att reda ut omständigheter, ibland väldigt akuta.

– Ett exempel är när #metoo startade för två år sedan. Det skakade om hela huset. Men genom mycket arbete och samsyn har vi kunnat ta ett stort steg framåt och arbeta effektivare mot både trakasserier och tystnadskultur, säger Sara Fällström.

Nästa förhandling hon ska vara med vid handlar om upphovsrätt och vilka ersättningar som ska gälla när Operans uppsättningar visas på nätet.

En annan stundande förhandling handlar om vilka beslut som behöver tas innan hela Operan ska tömmas och flytta vid en genomgående renovering som planeras starta 2023.

– Jag är också med på möten med andra avdelningar i Teaterförbundet och på utbildningar. Det kan handla om styrelsearbete, förhandlingsteknik eller att höra hur andra arbetar, allt från filmproducenter till dansare och cirkusartister, säger Sara Fällström.

Vi beger oss ut bland ateljéer och förråd, där skåp med peruker och hår har sin givna plats liksom lådor med blodfärger, fjädrar, naglar och tänder.

Åter igen märks det att Sara känner medarbetare på så gott som varje avdelning genom sitt fackliga uppdrag. Många hejar och pratar, och nere vid sceningången har rusningen inte stannat av. Operans maskineri är i full gång, som det varit i mer än 200 år.

PETER REHNFELOT

Skapa din egen historia!

**HITTA DIN
UTBILDNING**
UTBILDNINGSKOMPASS TILL
FILM OCH MEDIA

Sök och hitta din utbildning på uniarts.se

SÖK TILL MASTERPROGRAMMET I FILM OCH MEDIA

Masterprogrammet är en tvåårig utbildning med avancerade specialiseringskurser. För dig som gått ett kandidatprogram eller redan arbetar med film och media och är ute efter att nå en ny nivå, både yrkesmässigt och konstnärligt.

Inriktningar med start hösten 2020

Animation. För dig som är regissör, filmskapare, animatör eller konstnär med animation som uttryckssätt.

Art of Impact. För dig som vill fördjupa din förståelse för berättelser och dess inverkan på en publik, genom att arbeta i olika format och med ny teknik för digitala plattformar.

Dokumentära processer. För dig som är dokumentärfilmare, konstnär eller journalist och vill fördjupa kunskaperna i samtida verklighetsberättande.

Point of no return!

Du söker med arbetsprover och sista ansökningsdag är 15 januari 2020. [Läs mer på uniarts.se](http://uniarts.se)

STOCKHOLM UNIVERSITY OF THE ARTS | **STOCKHOLMS
KONSTNÄRLIGA
HÖGSKOLA**

STOCKHOLM UNIVERSITY OF THE ARTS | **STOCKHOLMS
KONSTNÄRLIGA
HÖGSKOLA**

TACK FÖR ETT FANTASTISKT 2019!

Ett spännande år går mot sitt slut och vi är glada och stolta över det stora engagemang som visats i samband med bland annat årets Scenkonstbiennial och Stolt Scenkonst. Medlemsantalet växer hela tiden och vi ser fram emot att träffa er alla nästa år.

Vi på Scensverige önskar alla ett lyckosamt 2020!
- Ulricha, Isabel & Johanna

 **SCEN
SVERIGE**

www.scensverige.se

SKRIV IN
DIG HÄR!

VÅR
STÖRSTA
KONTOR

ÖPPET
NU!

Välkommen till hela Sveriges
[arbetsförmedlingen.se](https://arbetsformedlingen.se)

ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Förbundsnytt

Ersättning vid arbetsskada

Förlorar du arbetsinkomst på grund av en arbetsskada? Då kan du ha rätt till ersättning från Försäkringskassan. Ersättningen kallas livränta och tanken är att den ska kompensera din inkomstförlust fullt ut.

Försäkringskassan har utformat en ny blankett kallad "läkarutlåtande för livränta".

Den nya blanketten ska underlätta för den arbetsskadade att inkomma med ett tillräckligt medicinskt underlag vid ansökan om livränta, så att Försäkringskassan kan göra en rättvis prövning.

Teaterförbundet uppmanar dig att använda denna blankett vid ansökan om livränta, eftersom den ökar sannolikheten att din ansökan beviljas.

Obs! Om du är anställd kan du också ha rätt till ett kompletterande försäkringsskydd, genom försäkringar din arbetsgivare har tecknat. Har din arbetsgivare tecknat kollektivavtal med Teaterförbundet, omfattas du av TFA (Trygghetsförsäkring vid arbetsskada). Läs mer om TFA på vår hemsida. Om du har en privat olycksfallsförsäkring är det vidare möjligt att du har rätt till ersättning från ditt försäkringsbolag.

Pengar till rättighetshavare utbetalade

Teaterförbundets Rättighetsbolag betalade under december ut upphovsrättsersättningar som grundas på de kollektivavtal som Teaterförbundet för scen och film tecknar.

Ersättningarna betalades ut till ett stort antal rättighetshavare, varav de flesta är Teaterförbundsmedlemmar. Pengarna kommer från nyttjande av verk och prestationer på bland annat bio, dvd, tv och webb och går till upphovsmannagrupper som regissörer, filmfotografer, scenografer och kostymdesigner samt utövande konstnärer som skådespelare, dansare och sångare.

Reprisersättningar för TV4 och SVT betalas ut i slutet av februari 2020. Om du har frågor kring de utbetalda ersättningarna kontakta Rättighetsbolaget på rattighetsbolaget@teaterforbundet.se.

Medlemskortet blir digitalt

Från och med 1 februari 2020 kommer Teaterförbundets medlemskort att bli digitalt. Det flyttar då in på Mina Sidor, där du loggar in med Bank-ID eller lösenord.

På Mina Sidor kan du själv ändra dina kontaktuppgifter. Du kan också se vilken royalt som betalats ut till dig, och för vilka produktioner.

I en övergångsperiod kommer du fortfarande att kunna beställa ett fysiskt medlemskort. Det gör du genom att mejla Medlemsservice på medlem.tf@teaterforbundet.se. I mejlet ska du ange namn och personnummer.

För att kunna förbättra erbjudandet ber vi dig även att ange i vilka sammanhang du använder ditt medlemskort!

Kostnadsfri förhandlingshjälp

Som medlem i Teaterförbundet kan du få grundläggande rådgivning genom medlemsrådgivningen. Är du även ansluten till Rättighetsbolaget kan du som upphovsperson eller konstnärlig utövare därtill få en utvidgad upphovsrättslig förhandlingshjälp. Upphovspersoner har rätt till fem timmars avgiftsfri förhandlingshjälp/juridisk rådgivning, medan utövare har rätt till tre timmar (kontrakten för utövare är i allmänhet mindre komplexa).

Erbjudandet gäller högst två produktioner per kalenderår. Därutöver erbjuds du denna hjälp till en fast timtaxa om 1 500 kronor.

Kontaktuppgifter upphovsrättslig förhandlingshjälp: Emilia Hempel, advokat: emilia.hempel@stroem.com

Jens Göthberg, Legal Affairs Manager: jens.gothberg@desert.se För ytterligare information kontakta Rättighetsbolaget: rattighetsbolaget@teaterforbundet.se

Beställ 2020 års kalender

Tidigare år har Teaterförbundet för scen och film skickat en medlemskalender till alla medlemmar tillsammans med tidningen Scen & film.

Sedan ett par år skickar vi bara en kalender till de medlemmar som önskar en!

Vill du ha en kalender ska du skicka namn, adress och e-post till tf.medlemsinfo@teaterforbundet.se

Skriv "Kalender" i ämnesraden.

Medlemsannonser

Söker du övernattningslägenhet i Stockholm?

1-6 nätter i veckan kan du hyra mysig 1:a på Kungsholmen, 30 kvm. 1 min fr tunnelbana Kristineberg och 1 min fr vattnet med bad och restauranger. Vid intresse kontakta nataliegerami@gmail.com

Lägenhet i Stockholm uthyres

Teaterförbundet för scen och film disponerar en lägenhet om 3 rok på Regeringsgatan i Stockholm. Lägenheten kan hyras för tillfälligt boende i 3-6 månader. Prioriterade är förtroendevalda och/eller medlemmar i Teaterförbundet, bosatta utanför Stockholm. Uthyrningen sker efter individuell prövning där hänsyn tas till de omständigheter som ligger bakom ansökan. Lägenheten är möblerad och hyran är för närvarande 11 000 kr/månad.

Om du är intresserad av att hyra lägenheten kontakta förbundet på info@teaterforbundet.se. Lägenheten är ledig från och med april 2020.

Teaterförbundet

/ för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Simon Norrthon (skådespelare) ordförande, Christina Olofson (filmregissör), vice ordförande, Måns Clausen (skådespelare), Minna Krook (koreograf), Thomas Nording (scentekniker).

Övriga ledamöter: Mary-Anne Buyondo (skräddare), Tove Dahlberg (operasångare), Robert Forsman (säkerhetschef), Andrzej Glosniak (dansare), Therése Hörnqvist (producent), Zofi Lagerman (scenograf), Martyna Lisowska (musikalartist), Aleksa Lundberg (skådespelare), Niclas Peyron (production manager, film), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
facebook.com/teaterforbundet
twitter.com/teaterforbundet
instagram.com/scenochfilm

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

ÖPPETTIDER I JUL

Medlemsrådgivningen håller öppet alla vardagar under jul- och nyårshelgerna, kl 9-12.
Kontakt: jour@teaterforbundet.se

Medlemsservice håller stängt den 23, 27 och 30 december, och öppnar den 2 januari.
Kontakt: medlem.tf@teaterforbundet.se

Teaterförbundet
/ för scen och film

MEDLEMSAVGIFTER 2020

Årsinkomst	Avgift/månad
Över 280 000 kr	310 kr
210 001-280 000 kr	290 kr
150 001- 210 000 kr	265 kr
Upp till 150 000 kr	215 kr
Passiv medlem	60 kr
Aktiv medlem/vidareutb.	60 kr
Studerandemedlem	200 kr/år

ÄR DITT KONTRAKT OK?

Har du fått ett nytt uppdrag och är osäker på om kontraktet är skrivet som det ska? Du som är medlem kan höra av dig till Teaterförbundets medlemsjour så hjälper våra jurister dig att granska kontraktet.

Kontakta jour@teaterforbundet.se
eller ring 08-441 13 00.

PRATA MED OSS!

[facebook.com/Teaterforbundet](https://www.facebook.com/Teaterforbundet)
twitter.com/Teaterforbundet
[instagram.com/scenochfilm](https://www.instagram.com/scenochfilm)

Teaterförbundet
/ för scen och film

Kalendarium

- 16 dec **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 31 dec **GOTT NYTT FACKLIGT ÅR!**
- 11 jan **Self with others - Physical theater**
Workshop i Stockholm för dansare och koreografer med John Britton. (Dansalliansen)
- 13 jan **To take the lead -**
on empowerment and artistic leadership. Workshop i Stockholm med Efva Lilja. (Dansalliansen)
- 14 jan **Self Tape International**
En tredagarskurs för professionella skådespelare som vill bli bättre på att nå ut till en internationell marknad. (Teateralliansen)
- 14 jan **Gaga drop-in morgonträning**
för frilansande skådespelare den 14 jan - 28 apr 2020, ingen föransmälan.(Teateralliansen)
- 20 jan **Stream Flow Method**
Workshop i Stockholm med Heidi Vierthaler. (Dansalliansen)
- 24 jan **Göteborg Filmfestival**
Nordens största publika filmfestival pågår den 24 jan-3 feb 2020. Nytt för i år är Filmforum som erbjuder den svenska filmbranschen kompetensutveckling, inspiration och dialog.
- 27 jan **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 05 feb **Folk och Kultur**
Kulturpolitiskt konvent i Eskilstuna.
- 10 feb **Selftape med Moa Olsson**
Onlinekurs för skådespelare. (Kulturakademin)
- 17 feb **Master Class med Kirk Baltz (US),**
Workshop i Stockholm för professionella skådespelare (Teateralliansen)
- 30 mar **Skådespeleri i tv-serier**
med Elisabet Sevholt.Kurs i Göteborg för professionella skådespelare. (Kulturakademin)

**GOD JUL OCH
GOTT NYTT ÅR!**

önskas alla medlemmar

Teaterförbundet
/ för scen och film

Kära tomte jag tror knappt på er
Men världen är ett spektakel
En rimlig lösning jag nu ser
Att ändå hoppas på mirakel

Det skaver mellan mina skulderblad
Något viktigt vi riskera att mista
I förtvivlan skriver jag en rad
Och författar denna önskelista:

Jag ber inte om en strumpa till foten
Nej om rättigheter och frigörelse
Och om det som är själva roten:
En framgångsrik avtalsrörelse

Världen växer och vi måste va där
Filmer ska vara "det bästa som hänt"
Varför inte lösa det så här –
Med ett filmproduktionsincitament?

Kära tomte vi behöver hopp
Så gör nu saker på rätt sätt
På stölder måste det bli stopp
Svaret är bättre upphovsrätt!

I jul skänks tankar till fattiga och sjuka
Vad som hjälper, det struntar folk i
Vi öppna paket och skinka sluka
Fuck – ge mig en rättvis SGI

Kulturen slåss för att överleva
Konstnären försöker sig anpassa
Monster hotar i varje skreva
vill sluka vår pyttiga A-kassa

Om du tänkt äta tomtegröt
Och någon bytt kaneln mot salt
Du vill då straffa den som det beslöt
– politikerna håller salt i allt

Det kallas "värna om kulturen"
Men det vi sysslar med är roulette
Snart överväger jag att sälja ena njuren
Om du inte fixar högre kulturbudget

Trakasserierna gömdes under snö
Men vi öppnade en dörr
Alla ska ha god arbetsmiljö
Ty allt var inte bättre förr

Nu yppar jag min sista önskning
Att du inspirerar alla och en var
Till en verklig mångfaldsförbättring
Representation är vårt självklara ansvar

Så ge ingen mobillåda
Vila hellre en liten stund
Dina dagar är nu bråda
God Jul önskar landets teaterförbund

FÖRFATTAT AV THOMAS ERIKSSON

